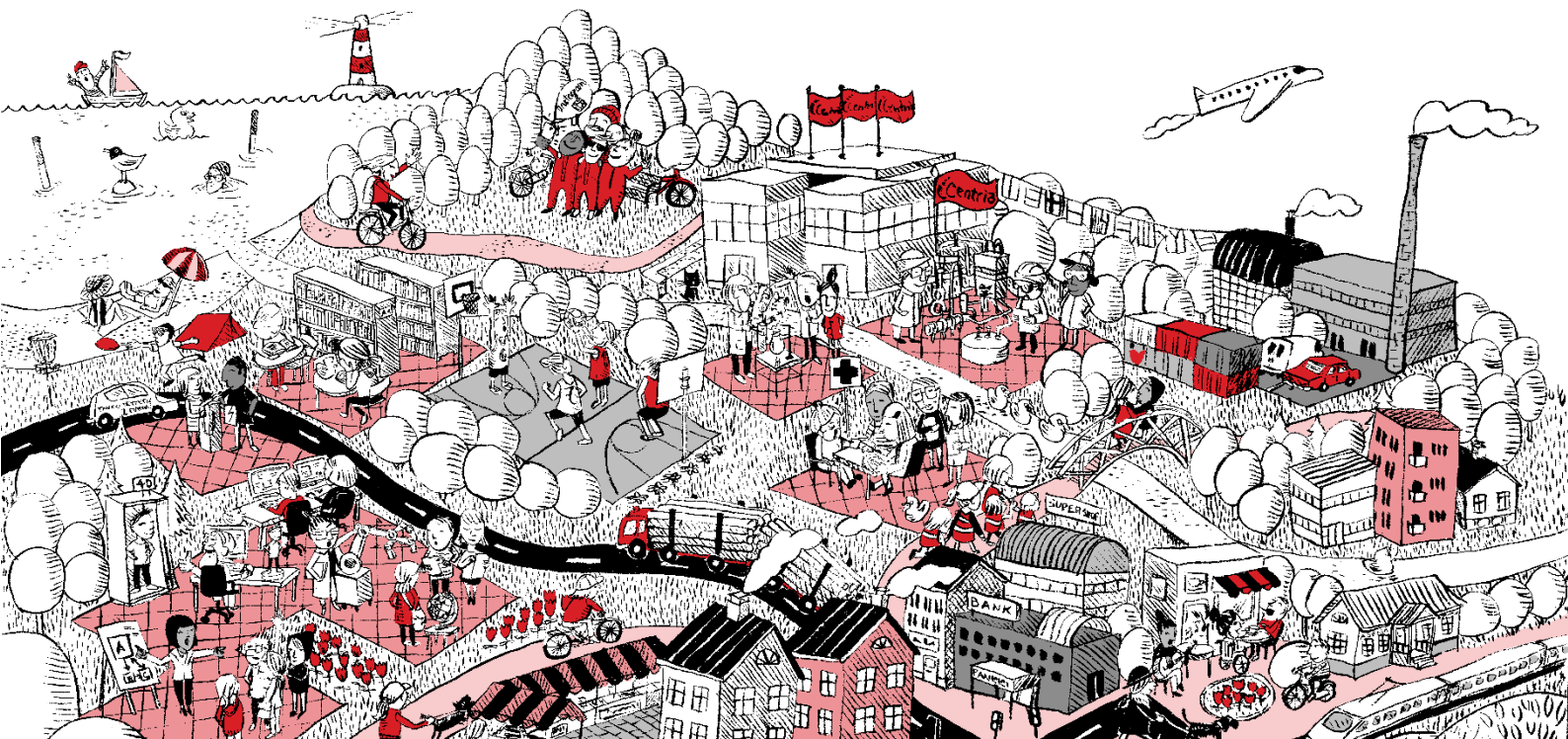

Taru Kangasvieri

COVID-19 VAIKUTUS YRITYSTEN TALOUTEEN KESKI-POHJAN- MAAN ALUEELLA

Case: Keski-Pohjanmaan Yrittäjät

Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma
Toukokuu 2021

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Toukokuu 2021	Tekijä/tekijät Taru Kangasvieri
Koulutus Liiketalous		☒ AMK ☐ YAMK
Työn nimi COVID-19 VAIKUTUS YRITYKSIEN TALOUTEEN KESKI-POHJANMAAN ALUEELLA. Case: Keski-Pohjanmaan Yrittäjät		
Työn ohjaaja Janne Peltoniemi		Sivumäärä 38 + 4
Työelämäohjaaja Nina Niemi		
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Covid-19:n vaikutusta Keski-Pohjanmaan alueen yrityksiin ja yrittäjiin. Opinnäytetyön tietoperusta koostuu pääosin COVID-19 pandemian käsitteystä: kuinka se on vaikuttanut talouteen Suomessa ja maailmalla. Lisäksi teoriaosuudessa käydään läpi työhyvinvointiin liittyviä seikkoja, kuten työhyvinvoinnin portaat, kokonaisvaltainen työhyvinvointi sekä stressin vaikutusta henkilöön työelämässä.</p> <p>Tutkimusosuus toteutettiin kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena. Kysely lähetettiin yhdessä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien kanssa Keski-Pohjanmaan alueen yrittäjille, kysely toteutettiin joulukuun 2020 ja tammikuun 2021 aikana. Vastauksia kerättiin 95 kappaletta. Tuloksia vertailtiin Suomen Yrittäjien valtakunnalliseen kyselyyn, sillä osa kysymyksistä oli samoja. Vertailussa tulokset olivat hyvin samansuuntaisia, eikä suuria eroavaisuuksia löytynyt. Kysely paljastaa, että suurin osa yrityksistä on jollain tasolla kärsinyt koronan vaikutuksista, mikä näkyy myynnin pienemisenä sekä osassa yrityksiä henkilöstön vähenemisenä ja yrittäjien stressitasojen nousuna. Yritykset ovat joutuneet muun muassa panostamaan tekniikkaan ja kehittämään tuotteitaan. Etätöihin on siirrytty mahdollisuuksien mukaan monissa yrityksissä ja etätöitä voitaisiin jatkaa myös tulevaisuudessa. Koronatukia haki noin puolet vastaajista, ja lähes kaikki tukia hakeneet saivat myöntävän vastauksen. Koronan aiheuttamasta ahdingosta huolimatta, suurin osa yrityksistä Keski-Pohjanmaalla kokee, että yritystoiminta tulee jatkumaan myös tulevaisuudessa.</p>		
Asiasanat Covid-19, Keski-Pohjanmaan Yrittäjät, talous, työhyvinvointi		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date May 2021	Author Taru Kangasvieri
Degree programme Business Administration		
Name of thesis IMPACT OF COVID-19 ON CORPORATE FINANCES IN CENTRAL OSTROBOTHNIA. Case: Central Ostrobothnia Entrepreneurs		
Instructor Nina Niemi		Pages 38 + 4
Supervisor Janne Peltoniemi		
<p>Purpose of this thesis was to find out the effect of Covid-19 on companies and entrepreneurs in the Central Ostrobothnia region. The theoretical part of the thesis consists mainly of going through Covid-19 and how it has affected the economy in Finland and in the world. In addition, the theoretical part reviews issues related to well-being at work, such as the stages of well-being, overall well-being and the effect of stress on a person's working life.</p> <p>The research part was carried out as a quantitative study. The survey was sent together with Central Ostrobothnia Entrepreneurs to entrepreneurs in the Central Ostrobothnia region, and the survey was conducted during December 2020 and January 2021. 95 responses were collected. The results were compared with the national survey of The Federation of Finnish Enterprises, as some of the questions were the same. In comparison, the results were very similar, and no major differences were found. The survey reveals that most companies have suffered from the effects of the corona virus to some degree, this can be seen in the decrease in sales and in some companies in the reduction of personnel and increase in the stress levels of entrepreneurs. Among other things, companies have had to invest in technology and develop their products, many companies have switched to teleworking where it has been possible and teleworking could be continued in the future. About half of the respondents applied for corona subsidies, and almost all those who applied for subsidies received an affirmative answer. Despite the predicament caused by corona virus, most companies in Central Ostrobothnia feel that business operations will continue in the future.</p>		
Key words Covid-19, economy, Central Ostrobothnia Entrepreneurs, occupational health		

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT	2
3 SARS-COV-2 – COVID-19	4
3.1 Taloudelliset vaikutukset Suomessa yleisesti	5
3.2 Vaikutus kuluttajiin	6
3.3 Suomen toimenpiteet	7
3.4 Vaikutus maailmantalouteen	9
4 TYÖHYVINVOINTI	11
4.1 Työhyvinvoinnin portaat	11
4.2 Kokonaisvaltainen työhyvinvointi	13
4.3 Stressi	15
5 KORONAN VAIKUTUS YRITYKSIIN KESKI-POHJANMAAN ALUEELLA TUTKIMUS ...	16
5.1 Tutkimus menetelmä ja datan keruu	16
5.2 Tutkimustulokset	17
5.3 Vertailua valtakunnallisiin tilasoihin	29
5.4 Päätelemät	32
6 YHTEENVETO	34
LÄHTEET	35
LIITTEET	
KAAVIOT	
KAAVIO 1. Vastauksien jakautuminen kysymykseen, mikä on toimialasi?	18
KAAVIO 2. Vastausjakauma kysymykseen, mikä on paikkakuntasi?	19
KAAVIO 3. Vastauksien jakauma kysymykseen, oletko yksinyrittäjä vai työnantajayritys?	19
KAAVIO 4. Vastauksien jakauma kysymykseen, liikevaihtoluokka?	20
KAAVIO 5. Vastauksien jakauma kysymykseen, oletko yrittäjäjärjestön jäsen?	20
KAAVIO 6. Vastauksien jakauma kysymykseen, oletko saanut apua/neuvontaa yritystoimintaasi korona aikana?	21
KAAVIO 7. Vastauksien jakauma kysymykseen, onko koronavirus aiheuttanut yritykselle ongelmia?	21
KAAVIO 8. Vastauksien jakauma kysymykseen, kuinka paljon myynti on vähentynyt verrattuna viimevuoden liikevaihtoon ja joka johtuu koronasta?	22
KAAVIO 9. Vastauksien jakauma kysymykseen, miten koronavirusepidemia on vaikuttanut/vaikeuttaa yrityksen henkilöstön määrään verrattuna normaaliin aikaan?	23
KAAVIO 10. Vastauksien jakauma kysymykseen, oletko joutunut lomauttamaan tai irtisanoimaan henkilöstöä koronan takia?	23
KAAVIO 11. Vastauksien jakauma kysymykseen, miten koronakriisi vaikuttaa yrityksen tulevaisuuteen?	24

KAAVIO 12. Vastauksien jakauma kysymykseen, onko yrityksessä tehty korona aikana etätöitä?	24
KAAVIO 13. Vastauksien jakauma kysymykseen, miten etätöet ovat vaikuttaneet yritystoimintaan?	25
KAAVIO 14. Vastauksien jakauma kysymykseen, jatkuuko etätöiden mahdollisuus yrityksessä tulevaisuudessa?	25
KAAVIO 15. Vastauksien jakauma kysymykseen, oletko kehittänyt tuotteitasi/palveluitasi koronan aikana?	26
KAAVIO 16. Vastauksien jakauma kysymykseen, oletko hakenut koronaturkia?	26
KAAVIO 17. Vastauksien jakauma kysymykseen, jos sait korona tukia, onko niistä ollut hyötyä?	27
KAAVIO 18. Vastauksien jakauma kysymykseen, koetko saavasi tarpeeksi tukea yrittäjänä toimimiseen?	27
KAAVIO 19. Vastauksien jakautuma kysymykseen, saatko tarpeeksi apua henkiseen jaksamiseen?	28
KAAVIO 20. Vastauksien jakauma kysymykseen, oletko kokenut työuupumusta koronan alettua?	28
KAAVIO 21. Vastauksien jakauma kysymykseen, oletko kokenut normaalia kovempaa stressiä korona aikana?	29
KAAVIO 22. Vastauksien jakauma kysymykseen, kuinka paljon myynti on vähentynyt?	30
KAAVIO 23. Vastauksien jakauma kysymykseen, kuinka paljon myynti on vähentynyt?	30
KAAVIO 24. Vastauksien jakauma kysymykseen, "Miten koronavirus on vaikuttanut / vaikuttaa henkilöstön määrään verrattuna normaaliin aikaan?"	31
KAAVIO 25. Vastauksien jakautuminen kysymykseen, Miten koronakriisi vaikuttaa yritystoiminnan tulevaisuuteen?	31
KAAVIO 26. Vastauksien jakautuminen kysymykseen, Onko yrityksessäsi tehty korona-aikana etätöitä?	32

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on selvittää Covid-19-viruksen eli koronan taloudellisia sekä terveydellisiä vaikutuksia Keski-Pohjanmaan alueen yrityksissä. Työn tilaajana toimii Keski-Pohjanmaan Yrittäjät. Opinnäytetyön motiivina on saada tietoa koronan vaikutuksista yrityksiin paikallisella tasolla, sillä valtakunnan toimijana Suomen Yrittäjät tekevät kyselyitä vain koko Suomen osalta. Näistä tutkimuksista ei kuitenkaan voida erotella tuloksia paikallisesti, joten yhdessä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien kanssa loimme tutkimuksen saadaksemme tietää, kuinka yrittäjät tulevat toimeen Keski-Pohjanmaalla.

Opinnäytetyön tutkimus toteutetaan kvantitatiivisena eri määrällisenä tutkimuksena. Kysely lähetetään verkkokyselynä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien tarjoamiin yritysosoitteisiin. Kyselyssä selvitetään pääasiassa koronaviruksen vaikutuksia yrityksiin, mutta se käsittelee myös osittain koronan vaikutusta yrittäjien jaksamiseen. Osa kysymyksistä on samoja kuin Suomen Yrittäjien valtakunnallisessa kyselyssä, jotta tuloksia voidaan vertailla valtakunnallisen ja paikallisen tason välillä.

Koronan lähdettyä leviämään sillä on ollut suuria vaikutuksia yrityksiin ympäri maailmaa. Monet yritykset ovat siitä kärsineet, vaikkakin joidenkin alojen yritykset ovat jopa muuttuneet tuottoisimmiksi koronakriisin myötä. Yrityksien lisäksi julkinen talous on joutunut koetukselle, sillä valtiot ovat joutuneet jakamaan miljardien suuruisia tukipaketteja estääkseen yrityksiin konkurssiaallon. Tämän lisäksi terveydenhuolto on vaatinut suuria investointeja sairastuneiden tukemiseksi ja testaamisen ylläpitämiseksi. Koronarokotteen tultua markkinoille on valtion vastuulla kustantaa rokote kansalle ja pyrkiä tehokkaasti saamaan rokottaminen etenemään. Korona on vaatinut myös paljon muita kuluja, jotka julkinen talous joutuu kattamaan. Korona on laittanut myös yrittäjät lujille henkisesti, joten työpaikkahyvinvoinnin merkitys korostuu ja stressin käsittely on tärkeää.

2 KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Keski-Pohjanmaan yrittäjät on aluejärjestö Suomen Yrittäjien keskusjärjestössä. Suomen Yrittäjät rakentuu noin 400 paikallisyhdistyksestä, 20 aluejärjestöstä sekä 60 toimialajärjestöstä. Suomen Yrittäjät on keskusjärjestö yli 115 000 jäsenyritykselle, jossa mukana on kaupan, liikenteen, palvelujen, teollisuuden ja urakoinnin toimialoja. Puolet jäsenyrityksistä on yksinyrittäjiä ja puolet työnantajayrityksiä. Suomen Yrittäjien tavoitteena on parantaa yrittäjien asemaa ja olosuhteita, jotta Suomesta tulisi paras paikka yrittää. Arvoina Suomen Yrittäjillä on rohkeus, luotettavuus ja uusiutuminen. (Yrittäjät.)

Keski-Pohjanmaan Yrittäjien hallitus koostuu puheenjohtajasta, kolmesta varapuheenjohtajasta, 17 varsinaisesta jäsenestä sekä heidän henkilökohtaisista varajäsenistään. (Yrittäjät.) Keski-Pohjanmaan Yrittäjät tekee yhteistyötä alueen oppilaitosten, ELY (Elinkeino, liikenne ja ympäristö) keskusten, maakuntaliittojen, kehitysyhtiöiden ja elinkeinoneuvojen sekä muiden toimijoiden kanssa. Järjestö toimii 19 kunnan alueella ja heidän alueelleen kuuluu 22 paikkakuntakohtaista yrittäjähdistystä, joissa on yhteensä noin 2400 jäsenyritystä. Paikallisyhdistyksen tarkoituksena on olla vaikuttamassa kuntansa päätöksen tekoa yrittäjille paremmaksi sekä luoda ja ylläpitää verkostoja paikallisiin yrittäjiin. (Yrittäjät.)

Suomen Yrittäjät tarjoaa jäsenilleen laajan, lähes 100 asiantuntijasta koostuvan neuvontarenkain ja rahanarvoisia jäsenetuja sekä mm. kaikki työsuhdeasioihin liittyvät lomakkeet, suomeksi että ruotsiksi. Valtakunnallisten neuvonta- ja jäsenpalveluiden lisäksi, Keski-Pohjanmaan Yrittäjät ovat neuvotelleet jäsenilleen alueellisia neuvonta- ja jäsenpalveluita. Yleisneuvonnan lisäksi tarjotaan neuvontaa hankinta- ja omistajanvaihdosasioissa. Neuvontaa on saatavilla sekä suomeksi että ruotsiksi. Alueellisina jäsenetuina tarjotaan mm. maksuton luottotietopalvelu sekä etuja pysäköinnistä, junamatkoista, kokous- ja majoituksesta sekä tukkuliikkeestä. Keski-Pohjanmaan Yrittäjät järjestää myös verkostoitumistapahtumia ja koulutuksia. (Yrittäjät.)

Suomen Yrittäjillä on pitkä historia alkaen 1800-luvun loppupuolelta, 1879 annettiin asetus, jolla turvattiin yrittäjien elinkeinovapautta. Tällöin Suomen kansalaisella oli oikeus harjoittaa "sitä tai niitä elinkeinoja, joka hän hyväksi näkee". Suomessa yrittäjien järjestäytyminen on saanut alkunsa kädentaitoyrittäjyydestä, mestari- ja kisällitoiminnasta, sekä myöhemmin 1930-

luvulla kauppiasta. He liittyivät yhteen luodakseen oman järjestön. Yrittäjyys edelleen perustuu elinkeinovapauteen. Suomen Yrittäjien nykyinen järjestö on perustettu 1996, kun yrittäjät päättivät keskittää toimintansa yhteen järjestöön. (Yrittäjät.)

3 SARS-COV-2 – COVID-19

Joulukuussa 2019 Kiinassa todettiin uudenlainen virustartunta, joka nimettiin nimellä SARS-CoV-2 eli Covid-19. Koronavirukset voivat tarttua sekä ihmisiin että eläimiin. Osa koronaviruksista on hyvin yleisiä ihmisillä, ja normaalisti ne aiheuttavat vain lieviä hengitystieinfektioita. Tällaisia koronavirusinfektioita esiintyy ympärivuoden, eivätkä ne ole vaarallisia. Vaarallisemmiksi listattuja koronaviruksia on tällä hetkellä listattu kolme: SARS eli Severe Acute Respiratory Syndrome, MERS eli Middle East Respiratory Syndrome sekä uusin koronavirus SARS-Cov-2. Koronavirukset tarttuvat yleisimmin ilmateitse, mutta myös pintojen kautta, tämän takia on tärkeää ehkäistä tartuntojen määrää hyvällä käsihygienialla sekä pyrkimällä yskimään ja aivastamaan siten, ettei hengitystie-eritteet pääsisi leviämään ilmaan pisaratartuntana. Koronavirusinfektion oireet ovat hyvin samankaltaisia kuin normaali flunssassa, ja siksi se on toisinaan vaikeasti havaittavissa. Yleisiä oireita ovat: Nuha, yskä, kurkkukipu, päänsärky ja kuume. (THL 4.2.2021.)

Koronarokotetta alettiin kehittää ennätysnopeasti usean tahon osalta ja rokotteen valmistamiseen on keskitetty valtava määrä resursseja. Vaikka rokote kehitettiin nopeammin kuin yhtäkään rokotetta aiemmin, ei mistään rokotteita koskevasta arviointikriteereistä joustettu. Ensimmäinen koronarokote sai Euroopan lääkeviranomaisen ehdollisen myyntiluvan 21.12.2020. Tällä myyntiluvan saaneella mRNA-rokotteella aloitetaan rokotukset 27.12.2020. Suomen koronarokotestrategian mukaisesti rokotukset tullaan antamaan ensin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille. Tämän jälkeen rokotetta annetaan ikääntyneille sekä henkilöille, joilla on sairauksia, jotka altistavat vakavalle koronavirustaudille. Tämän jälkeen rokotetta tarjotaan muulle väestölle. (THL 23.12.2020.) Vuoden 2021 puolella alkoi laajemmin leviämään koronaviruksen muuntovirus, näitä on pääasiassa kolmea eri tyyppiä, yksi on lähtöisin Etelä-Afrikasta, yksi Brasiliasta sekä yksi Britannian alueelta, tätä brittimuunnosta esiintyykin Suomen alueella eniten. Muuntoviruksesta on todettu, että se tarttuu helpommin kuin alkuperäinen koronavirus. Muuntoviruksen ei odoteta aiheuttavan vakavampaa tautia. (MTV 6.2.2021.)

Epidemiolla yleisesti viitataan tautiin, joka on tartuntatauti, tauti, joka leviää merkittävästi tai tautiin, joka on isolla osalla väestöstä. Kun epidemia muuttuu pandemiaksi, on kyseessä tauti, joka on maailmanlaajuinen terveysuhka. (Lääkärit ilman rajoja.) Covid-19 muuttui epidemiasta

pandemiaksi noin yksitoistaviikkoa viruksen leviämisen alusta, eli noin maaliskuun puolessavälissä, jolloin virus on päässyt leviämään ympäri maailmaa ja tautitapauksia raportoidaan yhä enemmän. Eurooppa muuttui nopeasti koronaviruspandemian keskukseksi, ja se koetteli pahimmin Italiaa. Viruksen leviäminen alkoi Kiinan Wuhanista joulukuussa 2019 ja toisella viikolla viruksen olemassaolon tiedotuksesta Kiinassa virukseen kuoli ensimmäinen ihminen. Kolmannella viikolla eli tammikuussa 2020 virus oli lähtenyt leviämään, ja tapauksia todetaan myös Kiinan ulkopuolella. Neljännellä viikolla ensimmäiset tapaukset todettiin Euroopassa Ranskassa ja Kiina vahvisti viruksen leviävän ihmisestä toiseen. Viidennellä viikolla eli tammikuun lopussa tartunnoista ilmoittivat Saksa, Suomi ja Italia, lentoyhtiöt alkavat perua lentojaan Kiinaan, ja monet maat rajoittavat Kiinassa matkanneiden maahantuloa. Viikolla seitsemän eli 11.2.2020 virukselle annettiin virallinen nimi Covid-19. (Satakunnan kansa 15.3.2020.)

3.1 Taloudelliset vaikutukset Suomessa yleisesti

Tilastokeskus on luonut todella kattavan artikkelin koronaviruksen vaikutuksesta Suomen talouteen, ja artikkelia on myös päivitetty ajantasaisemmaksi. Suomen talouden kasvu oli jo laskussa vuoden 2019 lopulla, tämän vuoden koronapandemia iski koko Euroopan talouteen, ja johti myös Suomen talouden taantumaa. Tilastokeskuksen mukaan Suomen talous olisi selvinnyt vähemmällä kuin muun Euroopan talous. Vuoden 2020 keväällä Suomen bruttokansantuote oli laskenut 6,4 % verrattuna edellisvuoteen. Koronakriisi koettelee eniten tiettyjä toimialoja. Eniten koronasta ovat kärsineet palvelualat, joissa työpäiväkorjattu tuotannon määrä on laskenut kesäkuussa 10,9 % edellisvuodesta. Majoitus- ja ravitsemustoiminnalla on odotetusti mennyt huonoiten ja työpäiväkorjattu tuotanto oli laskenut jopa 55 %. Myös teollisuuden osuus tuotannosta oli laskenut lähes seitsemän prosenttia aikaisemmasta. Koronasta ei ole ollut haittaa kaikille aloille, vaan selvästi nousua on ollut nähtävissä esimerkiksi peli- ja ohjelmistoalojen yrityksillä, päivittäistavara- ja erikoiskaupoilla kuten kodintekniikka, puutarha-ala ja rautakaupat. Työllisyyskehitys Suomessa kääntyi vuoden alusta laskuun. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan työttömien määrä on kasvanut heinäkuussa 2020 119 000 henkilöllä edellisvuoteen verrattuna. Korona on vaikuttanut erityisesti nuorten työllisyyteen. Keväällä kuluttajien luottamus talouteen oli romahtanut, joka näkyi kuluttamisen kovana laskuna. Kuitenkin tilannetta normalisoi liiketoiminnan rajoitusten poistaminen, mikä palautti kuluttajien luottamusta talouteen. Koronapandemia on käynyt koviin julkisentalouden kestävyydelle. Julkisyhteisöjen

tulot laskivat 2,8 miljardia euroa ja menot kasvoivat 2,5 miljardia euroa edellisvuoden neljännekseen verrattuna. (Tilastokeskus 2020.) Suomen Pankki arvioi talouden vuonna 2020 supistuvan 4,7 prosenttia ja ensi vuonna talous kasvaisi 2,7 prosenttia. Vuonna 2022 työllisyysasteen ennustetaan olevan jäämässä noin 71 prosenttiin, ja työllisyys olisi heikentymässä pitkäaikaisesti. Suomen Pankki arvelee talouden supistuvan seitsemän prosenttia vuonna 2020, ja että se kasvaisi seuraavan kahtena vuotena noin kolme prosenttia. (Yle 14.9.2020.)

3.2 Vaikutus kuluttajiin

Koronan myötä myös kuluttajien ostokäyttäytyminen on muuttunut. Keväällä tämä näkyi erityisesti kaupoissa, joissa verkkokauppaostokset lisääntyivät ja ruoan verkkokauppa kasvoi, kun ihmiset innostuivat kokeilemaan sitä. Varsinainen kaupoissa asioiminen vähentyi selvästi. Selvimmin tämä näkyi pääkaupunkiseudulla erikoisalojen kaupoissa, tavarataloissa ja ostoskeskuksissa. Kun asioiminen kivijalkakaupoissa väheni, samalla digiostaminen kasvoi. Kaupan liiton toteuttaman tutkimuksen mukaan, jopa 72 % ihmisistä oli vähentänyt käyntejään kivijalkakaupoissa. Digiostaminen kasvoi erityisesti lapsiperheissä, mutta koronakriisin myötä myös vanhemmat ikäryhmät olivat alkaneet kehittää digiosaamistaan ja lisäämään digiostoksia. Ruoan verkkokauppa oli toiminnassa jo ennen koronakriisiä, mutta säännöllisiä käyttäjiä oli vähän. Koronan myötä ruoan verkkokauppa yleistyi ja yhä useammat kiinnostuivat siitä. Tämä aiheutti päivittäistavara-kaupoille haasteen, johon oli vastattava. Ruoan verkkokaupassa säännölliset asiakkaat tuplaantuivat, ja kokeilijoiden määrä oli myös kasvussa. Kauppojen täytyi pyrkiä vastaamaan asiakkaiden kasvaneeseen kysyntään mahdollisimman nopeasti, ja pystyä kehittämään palveluitaan sen mukaisesti. Yli neljännes lapsiperheistä on koronan aikana päätenyt ostamaan ruokaa verkosta. Vaikka ruoan verkkokauppa alkoi vetämään, oli monien muiden liikkeiden myynti kovassa laskussa, yritysten kulut pysyivät samana, mutta sesonkituotteet jäivät myymättä asiakkaiden karttaessa kaupoissa käyntiä. (Kauppa 7.5.2020.)

Kuten ruoan verkkokauppa, aiheutti koronakriisi hyötyä myös elektroniikka kaupoille kuluttajien ostokäyttäytymisen muuttuessa. Koronaepidemia muutti sosiaalisen median ja erilaisten laitteiden käyttöä. Uutta elektroniikkaa asiakkaat ostivat niin verkosta, kuin kivijalkakaupoistakin. Verkkokaupoista erityisesti Amazon oli kasvattanut myyntiään elektroniikan osalta. Koronan rajoittaessa ihmisten matkustelua, tapahtumia ja kahviloissa käyntiä, väheni myös kuluttajien kiinnostus somekanaviin kuten Instagramiin ja Facebookiin. Samalla Twitterin ja LinkedInin

käyttö kasvoi, sillä näitä kanavia käytetään enemmän verkostoitumiseen, jonka tarve todennäköisesti kasvoi etätöiden myötä. Liikkumisen väheneminen vaikutti selvästi myös kosmetiikan myyntiin. Kosmetiikan myynti on vähentynyt, sillä ihmiset eivät tunne tarvetta meikata ja laittautua, kun etäkokoukset hoidetaan ilman kameroita, ravintolat olivat kiinni eikä someen tehty juurikaan kuvapäivityksiä. (Kauppa 2.6.2020.)

Tilastokeskuksen luoman kyselyn mukaan kuluttajien luotto talouteen heikkeni nopeasti koronarajoitusten tullessa voimaan. Huhtikuussa kuluttajien luottamus Suomen talouteen oli mitaushistorian (1995–2020) synkin. Luottamusindikaattorin lukema oli -13,9. Lukemat kesäkuukausilta olivat; Kesäkuussa -3,9, heinäkuussa -1,6 ja elokuussa -5,1. Vahvin luottamus talouteen oli pääkaupunkiseudulla arvolla -2,7 ja heikointa Itä-Suomessa -9,6. Väestöryhmistä optimisimpia olivat opiskelijat luottamusindikaattori lukemalla 3,8 ja pessimistisimpiä olivat yrittäjät luvulla -14. (Tilastokeskus, kuluttajat 28.8.20.)

3.3 Suomen toimenpiteet

Koronaviruksen nopea leviäminen vaati myös Suomea toimenpiteisiin viruksen leviämisen hillitsemiseksi. Hallitus päätyi määräämään poikkeustilan valmiuslain nojalla. Valmiuslaki antaa mahdollisuuden poikkeusoloissa suojata väestöä, turvata maan talouselämä, ylläpitää oikeusjärjestystä sekä turvata valtakunnan itsenäisyys. Hallitus linjasi maaliskuussa 2020 laajoja lisätoimenpiteitä koronavirusta vastaan. Nämä toimenpiteet toivat suuriakin rajoitteita suomalaisten elämään. Hallitus päätti sulkea koulut, jotka siirtyivät kaikki etäopetukseen, vain varhaiskasvatuksen toimintayksiköt ja esiopetus pidettiin toiminnassa, jotta saadaan turvattua kriittisten alojen henkilöstön työssäkäynti, varmistamalla, että heidän lapsensa pääsisivät edelleen varhaiskasvatuksen piiriin.

Julkiset kokoontumiset rajoitettiin kymmenen ihmisen maksimiin sekä tarpeetonta oleilua yleisillä paikoilla kehoitettiin välttämään. Suurin osa valtion ylläpitämistä julkisista palveluista suljettiin, ja suositeltiin kolmannen sektorin toimijoiden tekevän samoin. Vierailut vanhusten ja muiden riskiryhmien luona asumispalveluyksiköissä kiellettiin. Lisäksi hoitolaitoksissa kielletään kaikki ulkopuoliset vierailut, ellei vierailulle ollut jokin painava syy kuten kriittisesti sairas lapsi, saattohoidossa olevien läheiset sekä synnytysosastolla olevien tukihenkilöt. Julkinen

sektori määräsi työntekijät etätyöhön, jos se oli mahdollista. Toimintaohjeena kaikki yli 70-vuotiaat veloitettiin pysymään omaehtoisessa karanteenissa. Sosiaali- ja terveydenhuollon kapasiteettia lisätään julkisella sekä yksityisellä sektorilla. Kiireetöntä toimintaa vähennetään. Koronatestauksen kapasiteettia kasvatettiin. Tarpeen mukaan varaudutaan velvoittamaan sosiaali- ja terveyshuollon sekä sisäisen turvallisuuden henkilöstöä tulemaan tarpeen mukaan töihin. Suomen rajojen sulkemiseksi aloitettiin valmistelu, matkustaja- ja henkilöliikenne Suomeen keskeytetään mahdollisimman pian. Välttämätön työssäkäynti ja muu asiointi pohjois- ja länsirajan yli sallitaan, sekä tavara- ja rahtiliikenne saa jatkua normaalisti. Ulkomailta palaavat suomalaiset ohjataan kahden viikon karanteeniin varotoimenpiteenä. Suomen puolustusvoimat turvaisivat toimintansa ja valmiutensa kaikissa tilanteissa. (Valtioneuvosto 16.3.2020).

Yksi kansaa ja yrittäjiä kuohuttaneista hallituksen päätöksistä oli sulkea kaikki Suomen ravintolat kerralla. 30.3.2020 hallitus antoi asetuksen koskien ravintoloiden ja kahviloiden pakkosulkemisen. Asetus ei kuitenkaan tullut voimaan heti, vaan se piti ensin hyväksyä eduskunnassa. Lain ravintoloiden sulkemisesta toukokuun loppuun saakka eduskunta hyväksyi lauantaina neljäs huhtikuuta. Laki siis käski ravintolat suljettavaksi, mutta ei kieltänyt ulosmyyntiä asiakkaille. Ravintoloista siis yhä sai tilata ruokaa kotiin, ja tämä asetus kasvattikin ravintoloiden kotiinkuljetuspalveluiden osuutta. Sulkeminen ei koskenut ravintoloita, jotka eivät normaalisti ole avoinna yleisölle kuten henkilöstöravintolat sekä oppilaitosten ruokalot. Rajoitus esti myös majoitusliikkeitä tarjoilemasta asiakkailleen aamupalaa, vaan vaihtoehtoisesti ne pystyivät tarjoilemaan valmiita annoksia, tai aamupalatarvikkeita. Kun laki hyväksyttiin, edellytti eduskunta hallitusta selvittämään, kuinka lain voimaan tuleminen ja sen taloudellisten vahinkojen aiheutuminen ravintoloille voitaisiin korvata. Ravintolayrittäjien toimeentulo tulisi varmistaa. (Satakunnan kansa 30.3.2020.)

20.3.2020 Suomen hallitus esitteli tukipaketin yrityksille. Tähän tukipakettiin oli budjetoitu 15 miljardia euroa, tämän tukipaketin tarkoitus oli estää yrityksiä ajautumasta konkurssiin sekä pelastaa ihmisiä työttömyydeltä. Valtion tarkoituksena oli tukea yritysten rahoitusta sekä ottaa käyttöön uudenlaisia suoria tukia, joiden tarkoituksena oli turvata yritysten maksuvalmius. Tukitoimet ovat käytössä kaikilla toimialoilla. Tukipaketin suuruutta voidaan verrata vuoden 2019 finanssikriisin seitsemän miljardin euron tukeen, joten on selvää, että koronakriisin tukipaketti on hurjasti suurempi. Valtion keväällä lupaamat toimet oli tarkoitus olla voimassa kolme kuukautta. Lyhyesti tehdyistä toimenpiteistä yritysten tukemiseksi. Työeläkemaksua alennettiin 2,6 %. Se kevensi yritysten maksulaskua 910 miljoonaa euroa. Finnveran takausvaltuuksia

nostettiin yhteensä 12 miljardiin euroon. Business Finlandin avustusvaltuutta lisättiin 150 miljoonaa euroa, tätä oli tarkoitus käyttää nopeisiin toimiin yritysten tukemiseksi. Työttömyysturvan omavastuupäivät poistettiin lomautuksissa ja irtisanomistilanteissa. Lomautuspäätöksiä nopeutettiin, ilmoitusaika lyheni 14 päivästä vain viiteen. Yrittäjien sekä freelancereiden työttömyysturva varmistettiin. Hallitus lupasi tukea Finnairia 600 miljoonan euron takauksilla. Tartuntatautien valvontaan ehdotettiin 26 miljoonan euron lisäystä. Poliisille ehdotettiin annettavaksi 5,6 miljoonan euron lisäystä epidemiatilanteesta aiheutuviin menoihin. Lisäksi poikkeusoloihin varattiin yksilöimättömiin menoihin 200 miljoonaa euroa. (Yle 20.3.2020.)

3.4 Vaikutus maailmantalouteen

Korona pandemian vaikutusta maailmantalouteen voidaan vain arvioida, ja varsinaisia lukuja ei vielä voi vielä tietää kukaan. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF on silti arvioinut maailmantalouden selviävän paremmin kuin aiemmin odotettiin. IMF:n ennustuksen mukaan maailmantalous supistuisi vuonna 2020 4,4 prosenttia aikaisemmin arvioidun 5,2 prosentin sijasta. Myönteistä kehitystä on arvioitu selittävän valtioiden ja keskuspankkien voimakkaat tukitoimet. IMF kertoo myös, että koronapandemian aiheuttama arvio maailmantalouden supistumisesta on historiallinen, ja vastaavaa on viimeksi tapahtunut 1930-luvun laman aikana. Maailmantalouden tuoton on arvioitu 2020 vuonna laskevan noin 24 000 miljardia euroa IMF:n ennusteen mukaan. Pandemian vaikutuksien arvioidaan myös ulottuvan pitemmälle tulevaisuuteen kuin aiemmin on arvioitu. (Yle 13.10.2020.)

Koronapandemia on aiheuttanut tulonmenetystä monille yrityksille maailmanlaajuisesti, ja se on johtanut suuriin irtisanomisiin. Yksi näistä esimerkeistä Euroopasta on japanilaisen autovalmistaja Nissanin ilmoitus sulkea Barcelonassa sijaitsevan tehtaansa. Nissanin tulos oli jäänyt yli 5,6 miljardia euroa tappiolle, koska tulosta heikensivät niin suuresti huono kysyntä ja automarkkinoiden huono yleinen tilanne pandemian aikana. Tämä romahdutti yhtiön tuotannon, ja se laski 62 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Tämän seurauksena Nissan siis päätti sulkea Espanjassa sijaitsevan tehtaansa, jossa työskenteli 3000 työntekijää. Nissan sulki myös tehtaansa Indonesiassa. Tämä vähentää Nissanin tuotantoa maailmanlaajuisesti viidenneksellä. (Yle 28.5.2020.)

Kansainvälinen työjärjestö ILO (International Labour Organization) on arvioinut jopa 25 miljoonan työpaikan mahdollisesti katoavan maailmalla. ILO:n mukaan noin 8,8–35 miljoonaa ihmistä joutuisi tekemään töitä köyhyydessä ympäri maailmaa. Työntekijöiden myös arvioidaan menettävän jopa 3,4 biljardin dollarin edestä tuloja koronapandemian vuoksi. (Iltalehti 18.3.2020.)

Toukokuussa 2020 Yhdysvaltain keskuspankin pääjohtaja Jerome Powel arvioi Yhdysvaltain talouden voivan supistua jopa 20–30 prosenttia toisella vuosineljänneksellä. Hän arvioi laskukauden voivan kestää 2021 vuoden loppuun asti, ja että talous ei välttämättä elpyisi kunnolla ennen kuin rokote koronavirusta vastaan olisi kehitetty. Työttömyysprosentin Powell uskoo nousevan 25 prosenttiin, ja työttömyys tulee iskemään erityisesti matalapalkka-aloihin sekä naisiin. Yhdysvaltain kongressi on koronakriisin myötä hyväksynyt maaliskuussa yli kahden biljoonan dollarin tukipaketin ja huhtikuussa 500 miljardin toisen tukipaketin. Maaliskuusta lähtien Yhdysvalloissa työttömyyskorvauksia on hakenut jo yli 36 miljoonaa työttömäksi jäänyttä ihmistä. (Yle 18.5.2020.)

4 TYÖHYVINVOINTI

Työhyvinvointi on oleellinen osa kaikkien työntekijöiden elämää. Työhyvinvointi muodostuu työstä, sen mielekkyydestä, terveydestä, turvallisuudesta sekä hyvinvoinnista. Työhyvinvointi vaikuttaa suuresti työssä jaksamiseen, työn tuottavuuteen, työhön sitoutumiseen sekä sairauspoissaolojen määrään. Työhyvinvointia työpaikalla edistetään yhdessä työnantajan sekä työntekijän toimesta. Työnantajan vastuulle kuuluu työympäristön turvallisuus, hyvä johtaminen ja työntekijöiden samanlainen kohtelu. Työntekijän taas on vastattava omasta työkyvyn- ja ammatillisen osaamisen ylläpitämisestä. Työpaikalla hyvän työilmapiirin ylläpitäminen kuuluu jokaiselle. (Sosiaali- ja terveysministeriö.)

Työhyvinvointiin panostamalla yritys voi pidentää työuria, vähentää työntekijöiden vaihtuvuutta sekä ehkäistä tapaturmia ja vähentää sairaspöissaoloja. Työhyvinvointia voidaan seurata tekemällä kyselyjä työilmapiiristä, pitämällä kehityskeskusteluja sekä seuraamalla sairaspöissaoloja. Varmistamalla hyvän työilmapiirin, yritys parantaa tuottavuutta, voittoa, mainetta sekä asiakastytyväisyyttä. Työhyvinvointia on turvaamassa osin myös lainsäädäntö. Näitä ovat lait, jotka turvaavat työympäristön; työturvallisuuslaki, valtioneuvoston asetukset ja -päätökset, alakohtaiset sekä kone-, laite- ja työvälinesäädökset. Lait rooleista, vastuusta ja kohtelusta; työturvallisuuslaki, työsopimuslaki, työaikalaki, yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki, työsuojelun valvonta- ja yhteistoimintalaki, yhteistoimintalaki, työterveyshuoltolaki ja sen muutokset. Sekä korvaaminen; työtapaturma- ja ammattitautilaki; työeläkelait. Lakien lisäksi työterveydestä voidaan sopia myös virka- ja työehtosopimuksissa, sekä alaan ja työhön liittyvissä suosituksissa. (Työterveyslaitos.)

4.1 Työhyvinvoinnin portaat

Motivaatioteoria kehitettiin jo 1940-luvulla Abraham Maslowin toimesta ja on ihmisen tarvehierarkiaan perustuva malli. Tämä malli on edelleen käyttökelpoinen, ja sitä voidaan käyttää nykyäänkin työpaikoilla työhyvinvoinnin arvioinnin ja kehittämisen tukena. Maslowin luoma viiden portaan malli koostuu fysiologisista perustarpeista, turvallisuuden, yhteisöllisyyden, arvostuksen sekä itsensä toteuttamisen tarpeesta. Oleellista on, miten nämä tarpeet toteutuvat yksityiselämässä sekä työssä, jotta hyvinvointi toteutuisi. (Rauramo 2012, 8.)

Työhyvinvoinnin ensimmäinen porras on perustarpeet. Perustarpeiden täyttäminen on elämän ja terveyden perusedellytys. Jokaisen ihmisen perustarpeisiin kuuluu hengittäminen, veden juonti, nukkuminen, ruumin lämmön ylläpito, elintoimintojen säätely, syöminen, elimistön puhdistaminen aineenvaihdunnan avulla sekä tarve toteuttaa seksuaalisuuttaan. Kun perustarpeet on tyydytetty, antaa se voimavaroja fysiologisista tarpeista sosiaalisempiin tavoitteisiin. (sivu25) Maailmanjärjestö WHO:n mukaan terveys on ”Täydellinen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila, eikä vain sairauden puutetta.” Niinpä terveys on perusta koko ihmisen hyvinvoinnille, ja kun se on kunnossa, voidaan lähteä tavoittelemaan tarvehierarkian seuraavia portaita. (Rauramo 2012, 26.)

Työhyvinvoinnin toinen porras on turvallisuuden tarve. Turvallisuuden tarpeeseen sisältyy fyysinen, työhön ja toimeentuloon liittyvä, psykologinen ja moraalinen turvallisuus sekä rikoksien torjuntaan liittyvä turvallisuus. Tarpeet, jotka liittyvät turvallisuuteen ovat pääasiassa psykologisia ja ne koskettavat meitä yksilöinä yhteiskunnassa, työelämässä, perheessä, pari- ja muissa sosiaalisissa suhteissa, joita elämässä koemme. Kokeaksemme turvallisuutta, ihminen tarvitsee myös lakia ja järjestystä. Meidän kaikkien kokemus turvallisuudesta ja turvattomuudesta on subjektiivista. Merkittävin este kehityksen ja hyvinvoinnin kannalta on pelko. Kokemus turvattomuudesta voidaan jakaa neljään osioon; taloudellinen, poliittinen, orientaatioon liittyvään sekä henkilökohtaiseen turvattomuuden tunteeseen. (Rauramo 2012, 69.)

Kolmas porras on yhteisöllisyyden tarve. Tämä taso liittyy ihmisen sosiaalisuuden tarpeeseen ja käsittää tunnepohjaiset ihmissuhteet kuten perhe, ystävät ja parisuhde. Jos ihmisen fysiologiset tarpeet sekä turvallisuuden tarpeet on tarpeeksi hyvin tyydytetyt, aktivoituvat ihmisen tarve rakkauteen, kiintymykseen sekä yhteenkuuluvuuteen. Rakkauden tarpeeseen kuuluu niin rakkauden antaminen kuin saaminenkin. (Rauramo 2012, 103) Ihmissuhteet töissä ovat tärkeitä ja vaikuttavat oleellisesti työmotivaatioon, työn tuloksellisuuteen ja työhyvinvointiin. (Rauramo 2012, 105.)

Tarvehierarkian neljäs porras on arvostuksen tarve. Maslowin mukaan tämä tarve voidaan jakaa ylempään ja alempaan tarpeeseen. Ylemmällä tarpeella tarkoitetaan ihmisen kokemaa itsearvostusta, ja alemmalla tarpeella muilta ihmisiltä saatua sosiaalista arvostusta. Korkeammalla arvostuksen tarpeella käsittää asioita, kuten itseluottamus, kompetenssi, saavutukset, johtajuus, riippumattomuus sekä vapaus. Korkeamman asteen perusta on siinä, että arvostus muilta on helpompi menettää kuin itsearvostusta. Itsearvostuksen osa-alueisiin kuuluu luoteen

lujuus, tavoitteiden saavutus, riittävyys, kunnioituksen, riippumattomuuden ja vapauden tunne. Oleellisesti alempaan sosiaaliseen arvostukseen taas kuuluu status, kuuluisuus, kunnia, tunnettuus, huomiointi, maine, kunnioitus kunnollisuus sekä jopa dominoiva käytös. Ihmisellä on sisäänrakennettu tarve ja halu saada mainetta ja kunniaa, olla tunnettu, huomattu ja tärkeä. Normaalisti ihmisellä on tarve tai halu vakaaseen, korkeaan itsearvostukseen ja itse-kunnioitukseen. Mutta ihminen myös kaipaa muiden osoittamaa arvostusta. (Rauramo 2012, 123.)

Viides ja viimeinen tarvehierarkian porras on itsensä toteuttamisen tarve, joka on tarvehierarkian korkein porras. Itsensä toteuttaminen koskee oman potentiaalain sekä ääri rajojen tavoittelua. Ihmisen kognitiiviset tarpeet liittyvät haluun ympäröivän maailman oppimiseen, tutkimiseen, keksimiseen, löytämiseen, luomiseen ja ymmärtämiseen. Myös kaipuu esteettisiin elämyksiin sekä itsensä toteuttamiseen kuuluvat Maslowin tarvehierarkiaan. Itsensä toteuttamisen tarve jakaantuu älyllisiin ja esteettisiin tarpeisiin. Tämä tarve rakentuu kaikkien edellisten tarpeiden päälle, ja toteutuu kun muut tarpeet ovat täyttyneet. Itsensä toteuttamisen tarve ilmenee eri lailla ihmisen mukaan. Vaikka Maslowin tarvehierarkian mukaiset tarpeet olisi pääosin saatu tyydytettyä, kokee ihminen itsensä silti levottomaksi. Ihmisellä on halu päästä käyttämään koko potentiaaliaan ja saada "täyttymys". (Rauramo 2012, 145.)

4.2 Kokonaisvaltainen työhyvinvointi

Harri Virolaisen kirjassa Kokonaisvaltainen työhyvinvointi käsitellään työhyvinvointia neljän eri näkökulman kautta, kun kaikki neljä osa-alueita ovat kunnossa, pitäisi toteutua myös yksilön työhyvinvoinnin kokonaisvaltaisuus. Nämä osa-alueet ovat: Fyysinen-, sosiaalinen-, psyykinen- ja henkinen työhyvinvointi.

Fyysinen työhyvinvointi on ehkä kaikkein näkyvin osa työhyvinvointia. Fyysiseen työhyvinvointiin vaikuttaa paljolti työn fyysiset olosuhteet, työn kuormitus ja ergonomia. Fyysisiin työolosuhteisiin taas liittyy työpaikan lämpötila, siisteys, melu sekä työvälit. Tämä työn osuus korostuu etenkin fyysisissä työtehtävissä, joissa helposti rasitus kohdistuu johonkin kehonosaan enemmän. Tällöin olisi hyvä, jos työtä pystyisi muuttamaan siten, että rasitus ei olisi yksipuolista. Toimistotyössä olevien fyysinen kuormitus on erilaista, sillä he istuvat suurimman osan päivästä. On huomioitava, että vaikka työ ei itsessään ole kovin raskasta, mutta myös

istumatyö saattaa yksipuolisesti rasittaa kehoa ja olla näin kuormittavaa. Tällaisessa työssä olisi hyvä huomata pitää välillä taukoja ja liikutella kehoa. (Virolainen 2012, 17.)

Sosiaalinen hyvinvointi pitää sisällään mahdollisuuden sosiaalisen kanssakäymisen myös työpaikalla työkavereiden kesken. Työyhteisön jäsenillä on siis mahdollisuus keskustella työasioista työkavereiden kanssa, ja on mahdollisuus tutustua työyhteisön jäseniin paremmin, myös henkilökohtaisella tasolla. Näin työkavereita on helpompi lähestyä avuntarpeessa. Jos työpaikalla on aina kova kiire, saattaa tällainen kanssakäyminen jäädä vähemmälle. Hyvät välit työntekijöiden kesken myös luovat työpaikalle hyvän työilmapiirin, jolloin työntekijöiden on mukavampi olla töissä.

Psyykinen työhyvinvointi koostuu useammasta tekijästä, joita ovat mm. työn stressaavuus, työpaineet sekä työilmapiiri. Erityisesti asiantuntijatehtävissä psyykinen hyvinvointi usein korostuu. Kiire on yksi suurimmista vaikuttajista psyykkiseen työhyvinvointiin. Psyykkistä työhyvinvointia voidaan edistää huolehtimalla riittävästä työn, vapaa-ajan ja levon suhteesta sekä jakamalla töitä henkilöstön kesken ja tukemalla työntekijöitä mahdollisimman hyvin. Näillä asioilla saattaa olla suuri merkitys työpoissaoloihin sekä työssä viihtymiseen. Psyykkisen hyvinvoinnin ollessa kunnossa, kokee yksilö usein työnsä mielekkäämmäksi, ja mielenkiintoinen työ edistää työntekijän mielenterveyttä. (Virolainen 2012, 18.)

Henkinen työhyvinvointi on tunne oman ja työpaikan arvomaailman kohtaamisesta sekä harmoniasta. Hyvää henkistä hyvinvointia töissä edistää se, jos työntekijä kokee työpaikan omaavan puhtaat arvot pelkän rahallisen voiton tavoittelun sijaan, ja jos työntekijä kokee työllään olevan positiivisia vaikutuksia myös muuhun yhteiskuntaan. Organisaatioiden korkea arvomaailma, sekä selkeä missio luovat hyvät puitteet hyvälle henkiselle työhyvinvoinnille organisaatiossa. Henkistä pahoinvointia työssä voi aiheuttaa, jos työpaikan arvot ovat ristiriidassa työntekijän omien arvojen kanssa, ja jos työ edellyttää asioita, jotka ovat vastoin työntekijän omaa moraalikäsitystä, aiheuttaa tämä työntekijässä varmasti henkistä työpahoinvointia. (Virolainen 2012, 27.)

4.3 Stressi

Käsittelen tässä opinnäytetyössä myös vähän stressiä, koska tekemääni tutkimukseen sisältyi myös kysymys yrityksissä koetun stressin kasvusta korona epidemian alettua. Stressi tarkoittaa ympäristön yksilöön kohdistamaa uhkaa. Tässä tapauksessa uhka kohdistuu nimenomaan työympäristöön, ja sitä kautta mahdollisesti myös muihin elämänalueisiin. (Virolainen 2012, 30–31.)

Työstressi on ratkaisematon ristiriita työn ja työntekijän välillä. Kun stressi muodostuu akuutiksi, kuten epätietoisuus siitä, selviääkö yritykseni koronaepidemiasta, tai loppuuko työntekijältä työt koronan takia, aktivoi tämä sympaattisen hermojärjestelmän, joka aiheuttaa akuutin stressivasteen eli ”taistele tai pakene” -reaktion. Stressi voi aiheuttaa ihmiselle fyysisiä oireita kuten sydämen sykkeen kasvua ja hengityksen kiihtymistä sekä verenkierron kohdistumisen enemmän lihaksille. Stressi kuormittaa elimistöä, mutta siitä voi olla myös hyötyä, koska se hetkellisesti lisää ihmisen suorituskykyä. Jos stressi jatkuu pitkään, voi siitä olla haittaa ihmisen psyykkiselle ja fyysiselle terveydelle. (Virolainen 2012, 30–31.)

5 KORONAN VAIKUTUS YRITYKSIIN KESKI-POHJANMAAN ALUEELLA TUTKIMUS

Tein tutkimuksen Keski-Pohjanmaan Yrittäjille selvittääkseni, miten covid-19 on vaikuttanut alueen yrityksiin ja yrittäjiin. Tutkimus sai alkunsa Keski-Pohjanmaan Yrittäjien halusta saada tietoa nimenomaan oman alueen yrittäjien pärjäämisestä koronan aikana. Tein alustavan kyselyn, joka muodostui Suomen Yrittäjien valtakunnallisesta kyselystä, Keski-Pohjanmaan Yrittäjien toiveista sekä omista kysymyksistäni. Kävimme alustavan kyselyn läpi, jonka jälkeen tein toivotut muutokset. Tutkimuksen tekemiseen käytin Webropol-ohjelmaa, jonka jälkeen kävimme vielä yhdessä kyselyn läpi opinnäytetyöohjaajani sekä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien edustajan kanssa. Kysely julkaistiin joulukuun 2020 alkupuolella.

5.1 Tutkimus menetelmä ja datan keruu

Tutkimus yrityksille toteutetaan kvantitatiivisena eri määrällisenä tutkimuksena. Määrällinen tutkimus keskittyy faktojen keräämiseen, ja se auttaa tulkitsemaan tutkimuksen tuloksia tilastojen ja numeroiden avulla. (Koppa 2015.) Tutkimuksen koostuessa lähinnä monivalintakysymyksistä, on mahdollista tarkastella kyselyn tuloksia erilaisten kaavioiden ja prosenttien avulla, sekä vertailla tuloksia Suomen Yrittäjien tekemään kyselyyn koko Suomen alueelta. Tutkimus suoritetaan kyselyn avulla, jolla pyritään selvittämään, miten koronavirus on vaikuttanut yritysten talouteen sekä yrittäjien jaksamiseen. Tutkimus on täysin anonyymi, eikä siitä voida päätellä kuka/mikä yritys kyselyyn on vastannut.

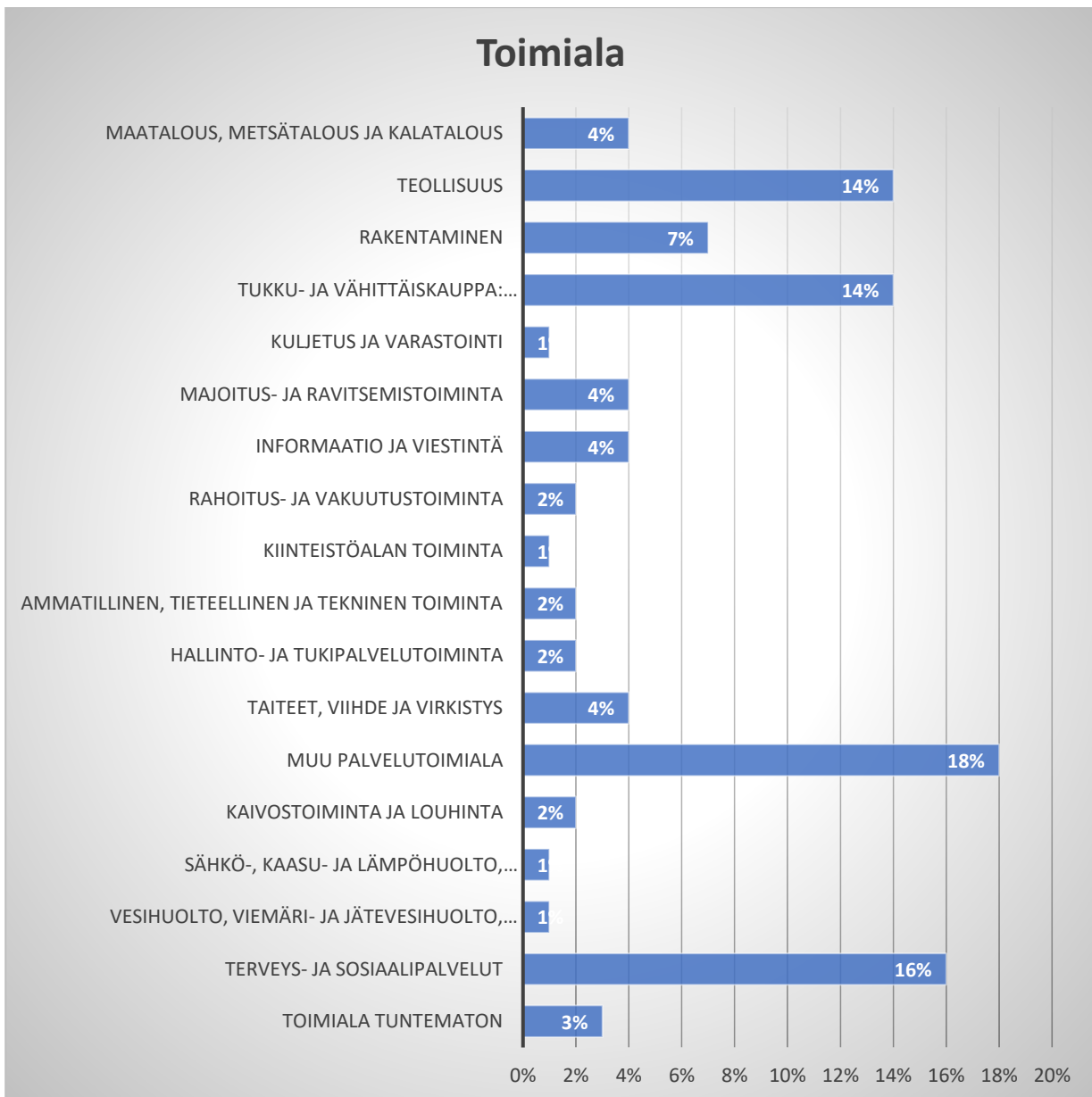
Datan kerääminen, kysely luotiin Webropol-työkalulla, ja kysely koostui lähinnä Suomen Yrittäjien valtakunnallisesta kyselystä, sekä Suomen Yrittäjien Keski-Pohjanmaan aluejärjestön toiveista. Lisäsin kyselyyn myös muutaman oman kysymyksen työhyvinvointiin liittyen. Kohderyhmänä olivat kaikki Keski-Pohjanmaan Yrittäjien jäsenkunnat yritykset alasta ja yrityksen koosta riippumatta. Kysely lähetettiin yrityksille Keski-Pohjanmaan alueella, ja kyselyn annettiin olla auki joulukuusta 2020 tammikuuhun 2021. Yhteydenottotapa oli sähköposti, Keski-Pohjanmaan Yrittäjien uutiskirje, sekä linkki kyselyyn Suomen Yrittäjien Keski-Pohjanmaan aluejärjestön sivustoilla mahdollisimman ison kohderyhmän saavuttamiseksi. Vastauksia saimme 95, mikä on hyvin, sillä tavoitteemme oli kerätä 100 vastausta.

Keski-Pohjanmaan Yrittäjien toimialue ulottuu myös Keski-Pohjanmaan maakuntaa ympäröiviin kuntiin. Kokonaisuudessaan kysely on lähetetty kaikkiin aluejärjestön jäsenkuntiin, kunnat sijaitsevat silti pääasiassa Keski-Pohjanmaan alueella, joten tekstissä käytetään alueena Keski-Pohjanmaata viittaamaan kaikkiin aluejärjestön jäsenkuntiin. Nämä kunnat kokonaisuudessaan ovat Alavieska, Haapajärvi, Halsua, Kalajoki (sis. Himanka), Kannus, Kaustinen, Kokkola (sis. Lohtaja, Kälviä, Ullava), Kruunupyy, Lestijärvi, Luoto, Nivala, Pedersöre, Perho, Pietarsaari, Reisjärvi, Sievi, Toholampi, Veteli ja Ylivieska.

5.2 Tutkimustulokset

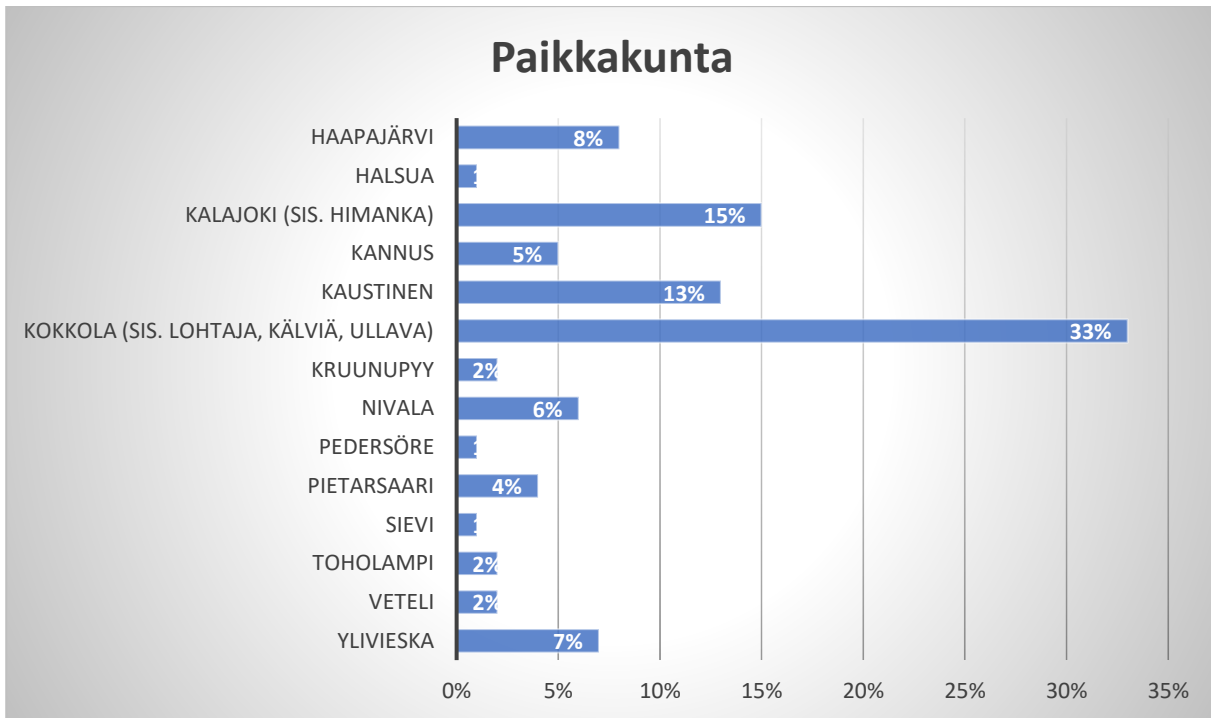
Tehdyn tutkimuksen tulokset käyn läpi kysymys kerrallaan havainnollistaen vastauksia taulukoiden avulla. Vastaukset on kerätty Keski-Pohjanmaan Yrittäjien toimialueelta ja kysely oli täysin anonyymi. Kysymyksiä oli 21, vastauksien määrä joihinkin kysymyksiin saattaa vaihdella, jos kysymys ei ole koskenut vastaajaa. Yhteensä vastaajia kyselyyn oli 95. Kysely koostui lähinnä monivalintakysymyksistä, jotta vastaaminen olisi helppoa ja nopeaa. Yhdessä kysymyksessä on myös vaihtoehtona antaa oma vastaus, ja käyn nämä vastaukset sitten vielä läpi erikseen.

Ensimmäinen kysymys oli "Mikä on toimialasi?" Vastausvaihtoehdot ovat TOL-2008:n palvelutoimialalistasta. Kaavio esittää vastaukset prosentuaalisina ja selvästi eniten vastaajia on ollut muu palvelutoimiala 18 % sekä terveys- ja sosiaalipalvelut 16 % aloilla. Kyselyssä oli silti mukana useampi toimiala, joiden osuus näkyy kaaviosta. Keski-Pohjanmaan Yrittäjillä on jäseniä kaikilta toimialoilta, vaikka kaikilta toimialoilta ei saatu kyselyyn vastauksia. Jätin tästä kaaviosta pois vastaukset, jotka eivät saaneet yhtään vastausta. Nämä olivat: Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus, koulutus, kotitalouksien toiminta sekä kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta.

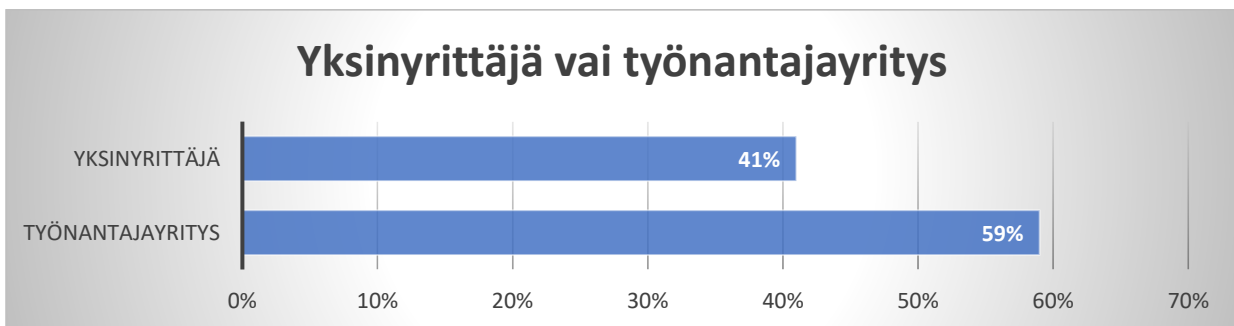
KAAVIO 1. Vastauksien jakautuminen kysymykseen ”Mikä on toimialasi?”

Tutkimuksen toinen kysymys oli ”Mikä on paikkakuntasi?” Tällä kysymyksellä oli tarkoitus selvittää, miten vastaajat jakautuvat Keski-Pohjanmaan Yrittäjien toimialan sisällä. Odotetusti eniten vastauksia oli Kokkolan alueella. Vastauksia on silti hyvin tullut myös muilta paikkakunnilta. Kaaviosta jätän pois paikkakunnat, jotka eivät saaneet yhtään vastausta, nämä olivat Alavieska, Lestijärvi, Luoto, Perho ja Reisjärvi.

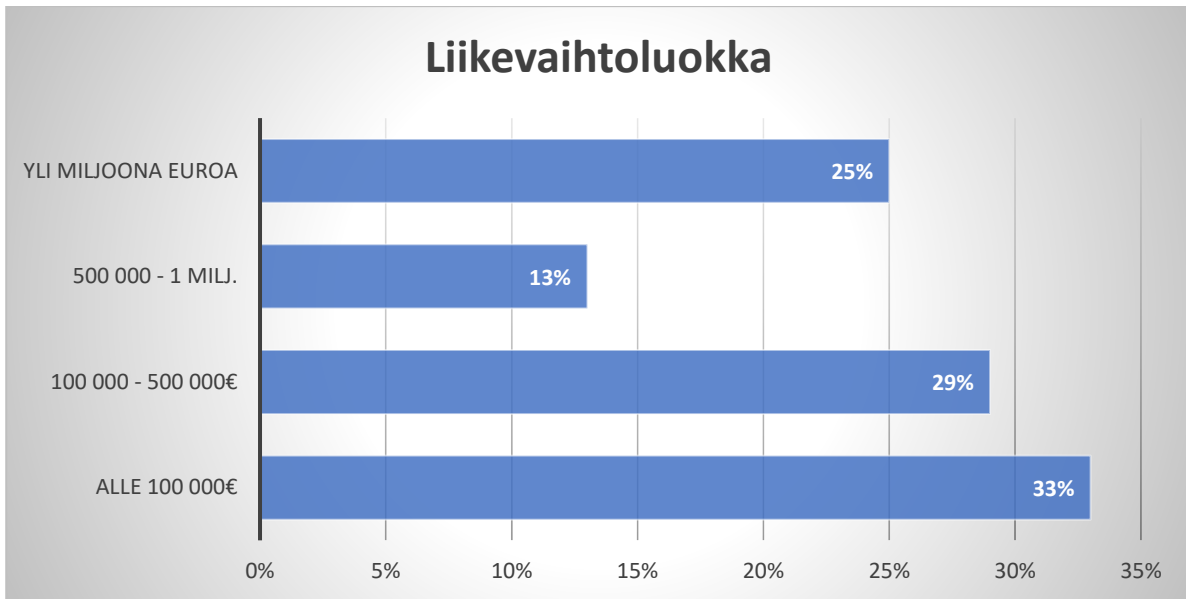
KAAVIO 2. Vastausjakauma kysymykseen ”Mikä on paikkakuntasi?”

Kolmannessa kohdassa kysyttiin ”Oletko yksinyrittäjä vai työnantajayritys?” Tässä kysymyksessä vastauksien välillä ei ollut kovin suurta eroa, mutta suurin osa vastanneista oli työnantajayrityksiä 59 % ja loput 49 % olivat yksinyrittäjiä.

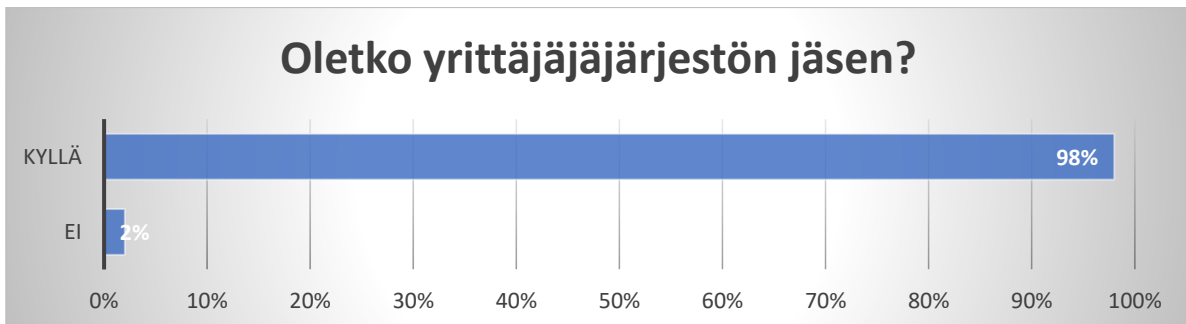
KAAVIO 3. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Oletko yksinyrittäjä vai työnantajayritys?”

Neljäs kysymys oli ”Yrityksen liikevaihtoluokka?” Vastauksista näemme, että alle 100 000 € tienaavia yrityksiä oli eniten, mutta vastaukset jakaantuivat yllättävän tasaisesti 100 000 €, 100 000–500 000 € sekä yli miljoona euroa vastanneiden kesken. Selvästi vähiten vastanneista yrityksistä ansaitsi 500 000 – 1 miljoona euroa.

KAAVIO 4. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Liikevaihtoluokka?”

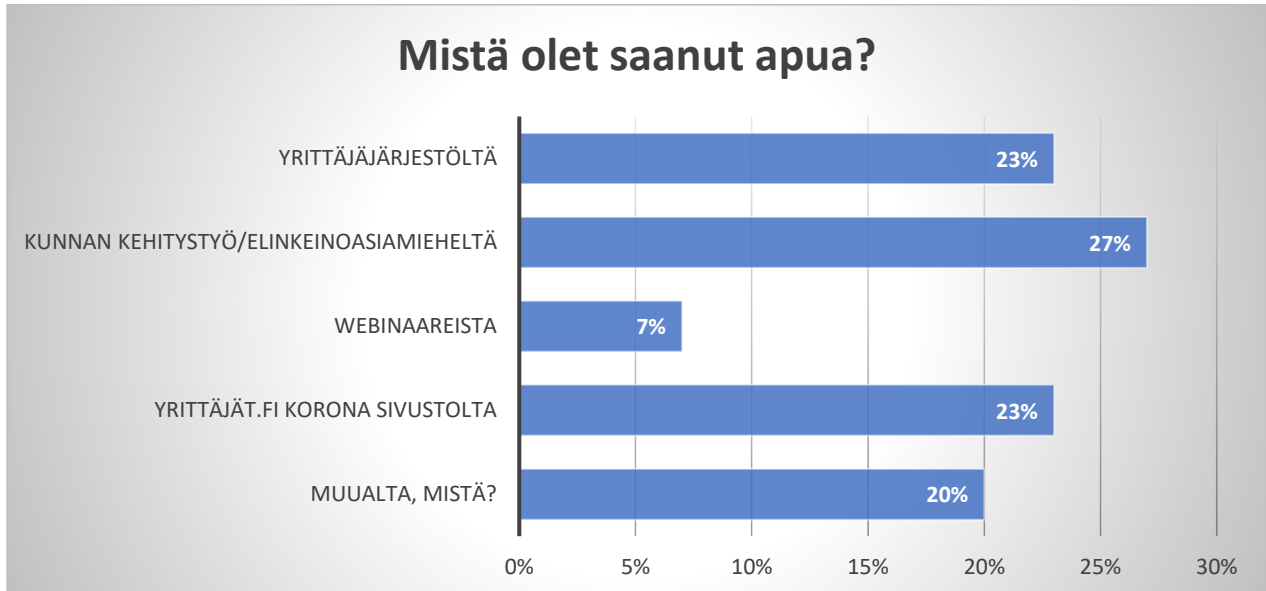
Viides kysymys oli ”Oletko yrittäjäjärjestön jäsen?” Vastaajista 98 % ilmoitti olevansa yrittäjäjärjestön jäsen, ja vain 2 % ei kuulunut järjestöön. Vastauksien jyrkkään jakaantumiseen saattaa vaikuttaa kyselyn pääasiallinen mainostus Keski-Pohjanmaan Yrittäjien medioissa.

KAAVIO 5. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Oletko yrittäjäjärjestön jäsen?”

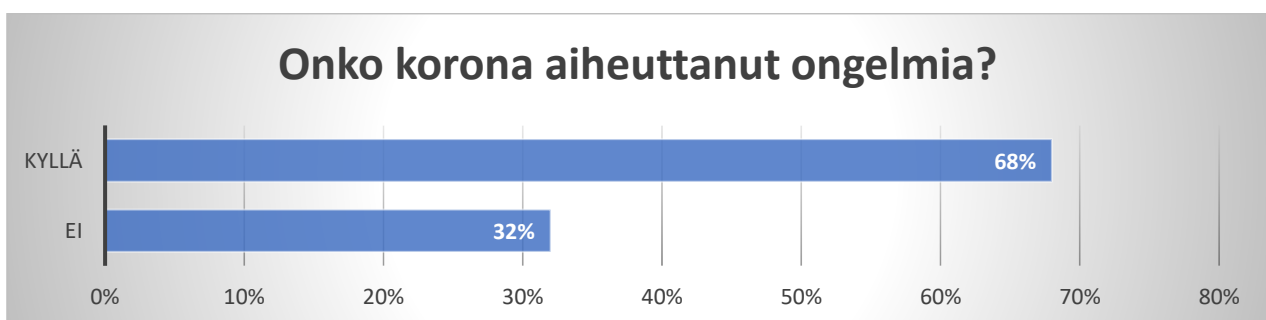
Kuudennessa kohdassa kysyttiin ”Oletko saanut apua/neuvontaa yritystoimintaasi korona-aikana?” Tässä kysymyksessä oli tarkoitus, että vastaaja olisi pystynyt valitsemaan useita vaihtoehtoja, mutta valitettavasti vastaaja pystyi valitsemaan vain yhden ruudun virheen takia. Tähän kysymykseen pystyi myös esittämään oman vastauksen. Kyselystä selviää, että vastaukset ovat jakautuneet melko tasaisesti eri vaihtoehtojen välille, webinaareista apua oli hakenut harvempi. Koska kyselyn asetus oli väärä, eivät vastaukset välttämättä anna todellista tulosta, mutta on silti suuntaa antava, ja kertoo mistä kaikkialta apua on haettu. Oman vastauksen antoi moni, ja muutama näistä ilmaisi halunneensa vastata kaikki tarjotut vaihtoehdot. Muita vastauksia olivat: Ei ole haettu apua ollenkaan, oman alan etujärjestö ja viranomaiset, kirjanpitäjä,

Business Finland ja ELY-konsultit, valtiokonttori, oma OP ryhmä, Kela ja soite, työvoimatoimisto, itse etsitty tietoa sekä saatu tietoa tv:stä. Näissä vastauksissa useimmin mainittiin tilitoimisto/kirjanpitäjä sekä oman alan liitto avun lähteeksi.

KAAVIO 6. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Oletko saanut apua/neuvontaa yritystoimintaasi korona aikana?”

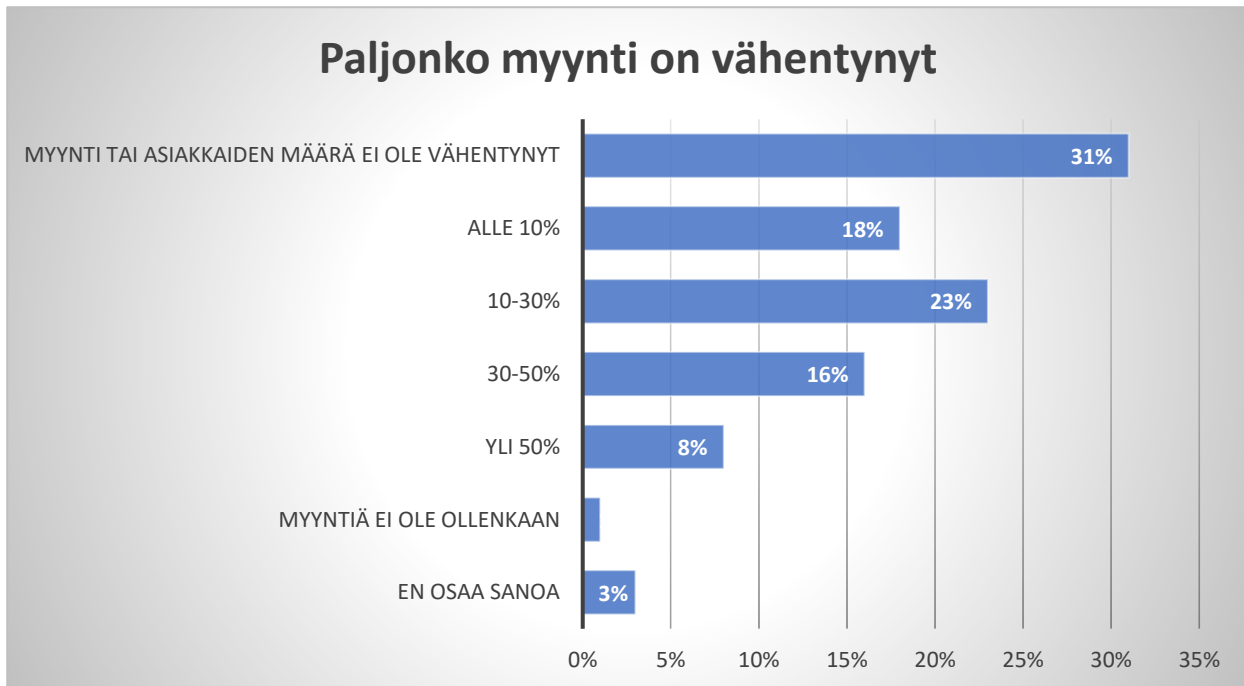
Seitsemäntenä kysymyksenä selvitettiin, onko koronavirus aiheuttanut yritykselle ongelmia. Suurin osa vastasi oletetusti kyllä, mutta yllättävän moni vastasi, ettei korona ole aiheuttanut yritystoiminnalle ongelmia. Vastauksiin varmasti vaikuttaa toimiala, sillä korona ei ole kurittanut ihan kaikkia toimialoja.

KAAVIO 7. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Onko koronavirus aiheuttanut yritykselle ongelmia?”

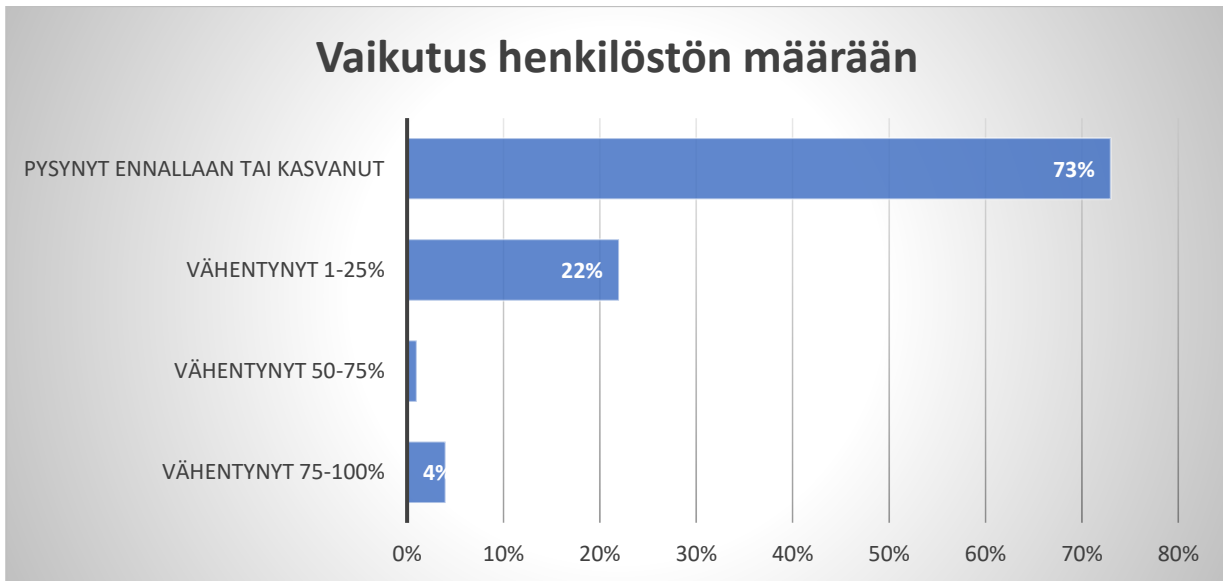
Kahdeksas kysymys oli ”Kuinka paljon myynti on vähentynyt verrattuna viimevuoden liikevaihtoon ja joka johtuu koronasta?” Eniten vastauksia sai vaihtoehto, myynti tai asiakkaiden määrä ei ole vähentynyt ollenkaan. Tämä on hyvä uutinen, vaikkakin seuraavaksi eniten vastauksia sai vaihtoehto myynnin vähentyminen 10–30 %. 1 % vastaajista ilmoitti myynnin loppuneen

kokonaan koronan takia ja jopa 8 % kertoi myynnin vähentyneen yli puolella. Suurin osa vastaajista on ilmaissut myyntinsä laskeneen jollain tasolla koronan takia. Vastaajista siis 29 yrityksen myynti ei ole koronan takia muuttunut, mutta 63 ilmoitti myynnin ja asiakkaiden määrän laskeneen. Kolme vastaajaa ei osannut sanoa.

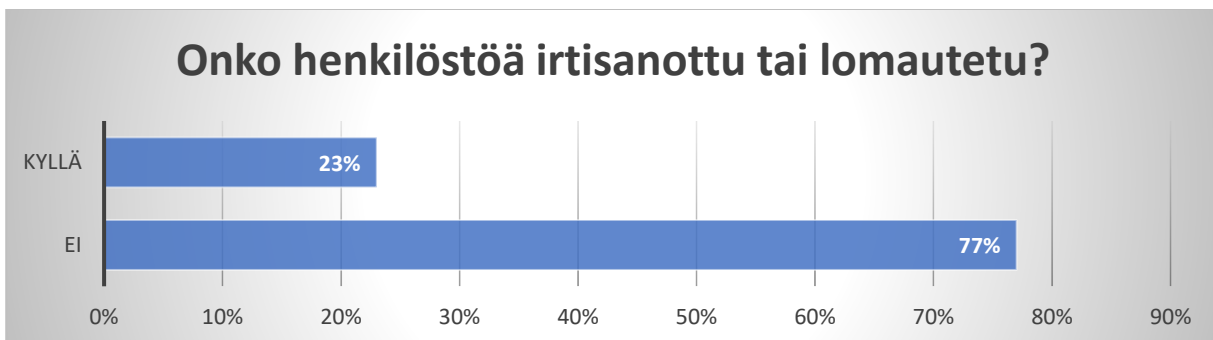
KAAVIO 8. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Kuinka paljon myynti on vähentynyt verrattuna viimevuoden liikevaihtoon ja joka johtuu koronasta?”

Yhdeksäs kysymys oli ”Miten koronavirusepidemia on vaikuttanut/vaikuttaa henkilöstön määrään verrattuna normi aikaan?” Tässä kysymyksessä on kyselyn toinen virhe, sillä vastausvaihtoehtoista pääsi puuttumaan vaihtoehto 25–50 %, mutta vastaukset ovat silti hyvin suuntaa antavia. Selvästi suurin osa vastaajista vastasi henkilöstön määrän pysyneen ennallaan tai kasvaneen. Vain 27 % on vastannut henkilöstön vähentyneen joissain määrin. Tästä päätellen Keski-Pohjanmaan alueella epidemia ei ole juuri vaikuttanut yritysten henkilöstöön.

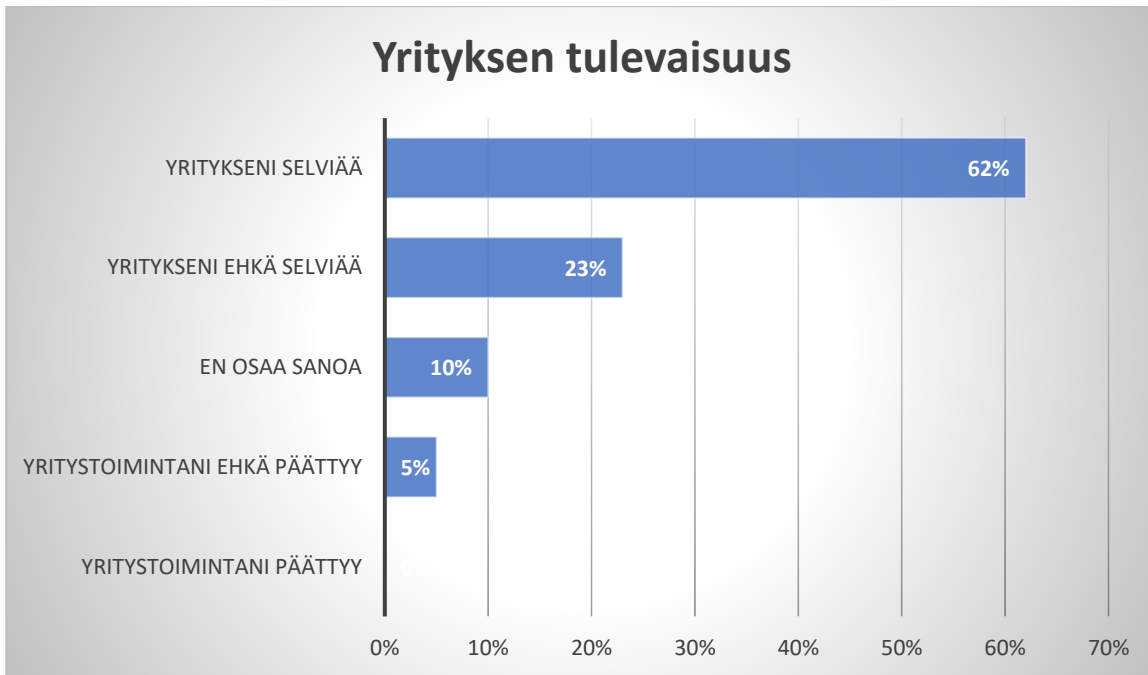
KAAVIO 9. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Miten koronavirusepidemia on vaikuttanut/vai-
kuttaa yrityksen henkilöstön määrään verrattuna normi aikaan?”

Kymmenes kysymys oli ”Oletko joutunut lomauttamaan tai irtisanomaan henkilöstöä koronan takia?” Edellisen kysymyksen mukaan vastaukset jakautuivat selvästi vastaavalla tavalla, ja suurin osa kertoo, ettei henkilöstöä ole tarvinnut lomauttaa tai irtisanoa.

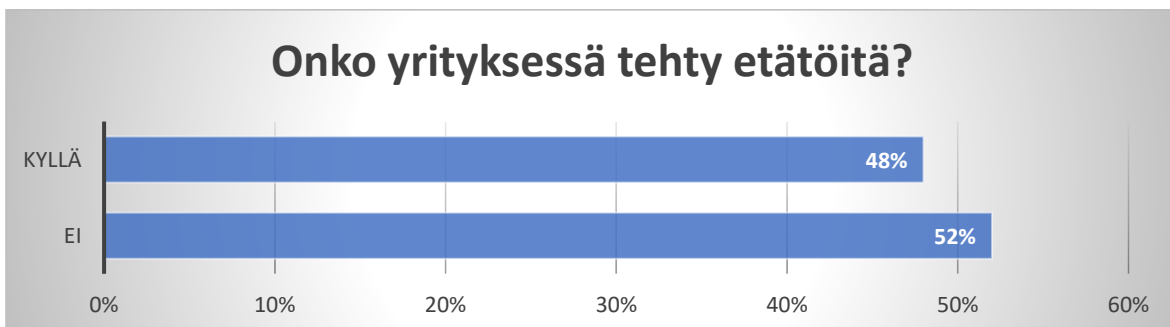
KAAVIO 10. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Oletko joutunut lomauttamaan tai irtisano-
maan henkilöstöä koronan takia?”

Yhdestoista kysymys oli ”Miten koronavirusepidemia vaikuttaa yrityksen tulevaisuuteen?” Selvästi suurin osa vastaajista 62 % on varma yrityksensä selviytymisestä koronasta. 23 % ei ollut täysin varmoja, mutta uskovat silti yrityksen mahdollisuuksiin selvitä. Vain 5 % epäili yritystoimintansa mahdollisesti päättyvän, mutta kukaan ei uskonut varmaksi, että yritystoiminta tulisi päätty-
mään. 10 % vastanneista ei osannut kertoa, miten yritykselle tulisi käymään tulevaisuudessa.

KAAVIO 11. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Miten koronakriisi vaikuttaa yrityksen tulevaisuuteen?”

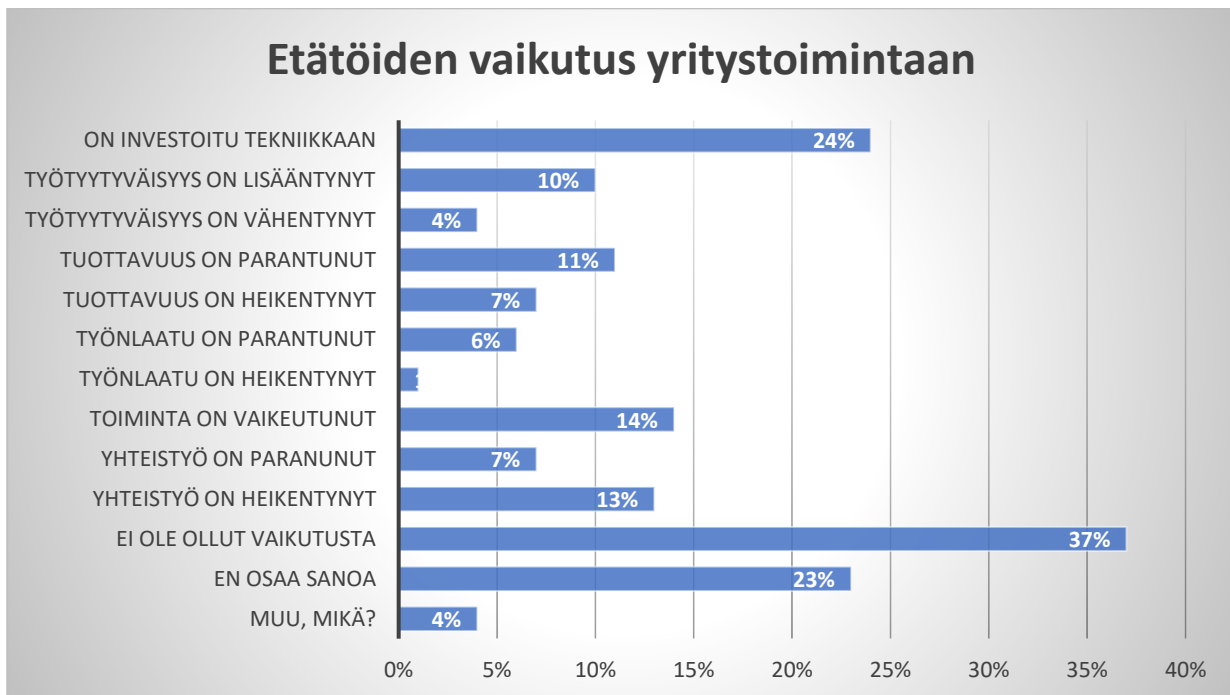
Kahdestoista kysymys oli ”Onko yrityksessä tehty korona aikana etätöitä?” Tulos on todella tasainen, eikä vastauksien välillä ole eroa kuin 4 %. On silti selvää, että monessa yrityksessä on siirrytty mahdollisuuksien mukaan etätöihin, kaikissa yrityksissä etätöiden tekeminen ei myöskään ole mahdollista, mikä varmasti vaikuttaa vastausjakaumaan.

KAAVIO 12. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Onko yrityksessä tehty korona aikana etätöitä?”

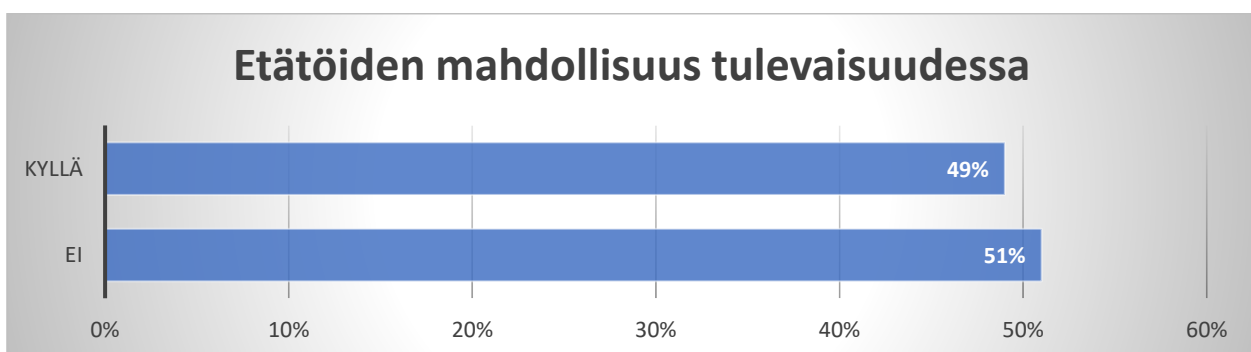
Kysymys kolmetoista ”Miten etätöet ovat vaikuttaneet yritystoimintaan?” Tämä oli monivalinta kysymys, joten vastaaja pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon, sekä jättämään myös oman kommentin. Ei ole ollut vaikutusta, vaihtoehto sai 37 % vastauksia ja 23 % ei osaa sanoa, nämä saivat yllättävän monta vastaajaa. Vaikutuksista eniten vastauksia sai tekniikkaan investointi, 24 %. Moni kokee myös toiminnan vaikeutuneen ja yhteistyön heikentyneen, kun taas tuottavuuden koetaan parantuneen ja työtyytyväisyyden lisääntyneen. Omissa vastauksissa

tuodaan esille yhteisöllisyyden väheneminen, myynnin pieneneminen sekä töiden tekeminen kauempana, mutta että kaikkien palveluiden tekeminen ei onnistu etänä.

KAAVIO 13. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Miten etätöyt ovat vaikuttaneet yritystoimintaan?”

Neljästoista kysymys ”Jatkuuko etätöiden mahdollisuus yrityksessä tulevaisuudessa?” Odotusti tämän kysymyksen vastausjakauma on melkein sama kuin kysymyksessä kaksitoista. Vastaukset menevät lähes tasan 51 % kokee etätöiden olevan mahdollista myös tulevaisuudessa ja 51 % prosenttia kokee, ettei etätöitä tulevaisuudessa tehtäisi. Tähän jälleen vaikuttaa varmasti paljon yritysala, ja onko töitä mahdollista suorittaa etänä.

KAAVIO 14. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Jatkuuko etätöiden mahdollisuus yrityksessä tulevaisuudessa?”

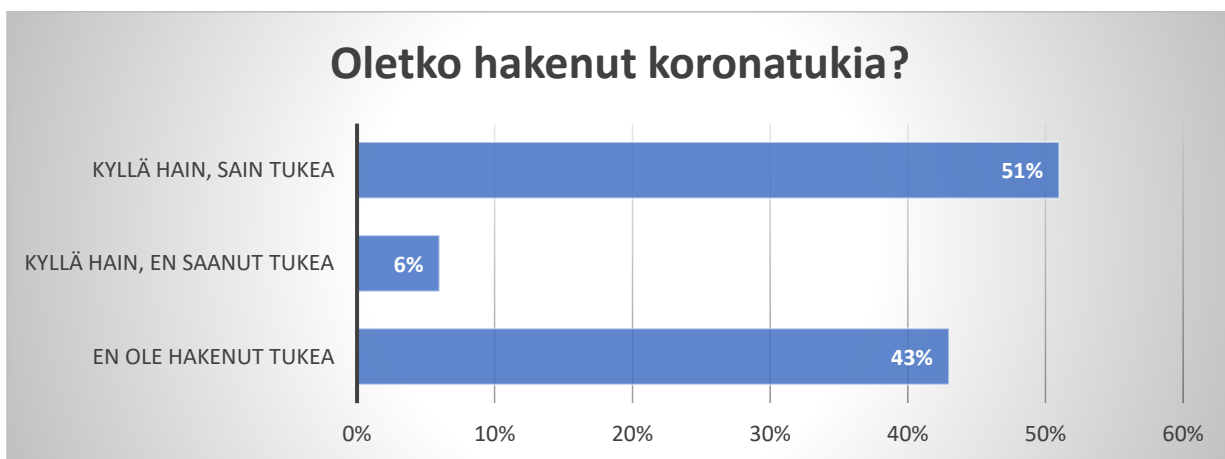
Kysymys viisitoista on ”Oletko kehittänyt tuotteitasi/palveluitasi koronan aikana?” Suurin osa vastaajista on kehittänyt tuotteitaan ja/tai palveluitaan koronan aikana. Vain 33 % kertoo, ettei

palveluita ole tullut kehitettyä. Tässäkin osa vastauksista voi johtua mahdollisesta alasta, sillä kaikkialla muutoksien tekeminen ei ehkä ole mahdollista tai tarpeellista.

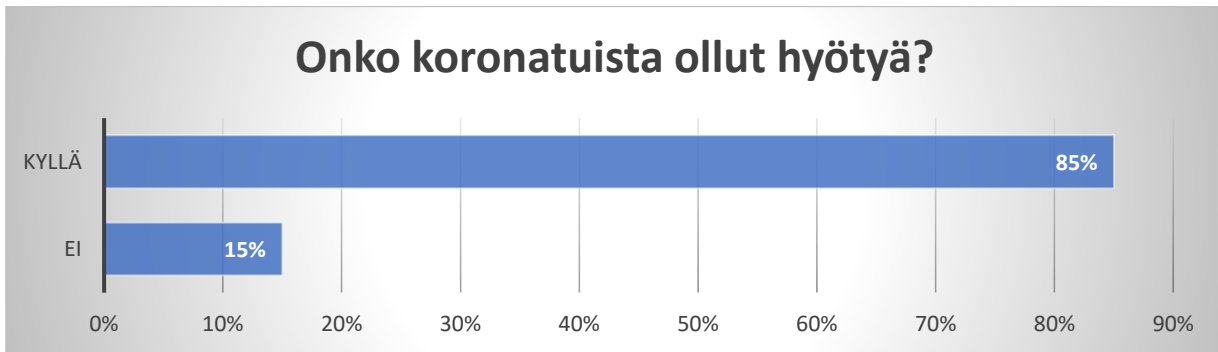
KAAVIO 15. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Oletko kehittänyt tuotteitasi/palveluitasi koronan aikana?”

Kysymys kuusitoista oli ”Oletko hakenut koronatukea?” Yli puolet vastaajista on hakenut koronatukea, ja lähes kaikille tuen hakijoille on tuki myös myönnetty. Kuitenkin pieni osa ilmoitti, ettei tukea ole hakemisesta huolimatta heille myönnetty. Iso osa vastaajista ei myöskään ole hakenut tukea ollenkaan.

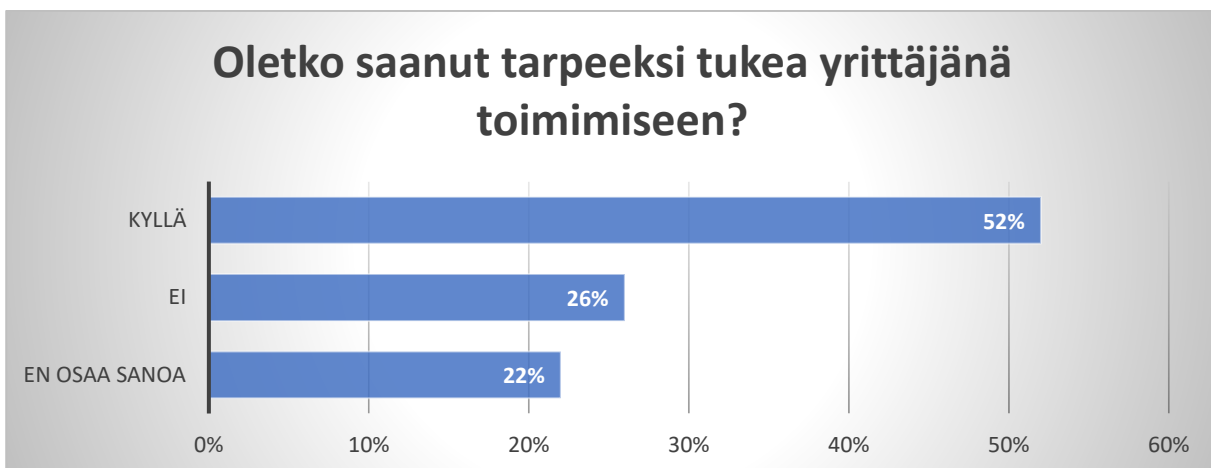
KAAVIO 16. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Oletko hakenut koronatukea?”

Seitsemästoista kysymys oli ”Jos sait koronatukea, onko niistä ollut hyötyä?” Selvästi suurin osa kokee koronatuken saamisesta olleen heille hyötyä. Yllättäen 15 % on kuitenkin sitä mieltä, että tuista ei ollut yritykselle hyötyä.

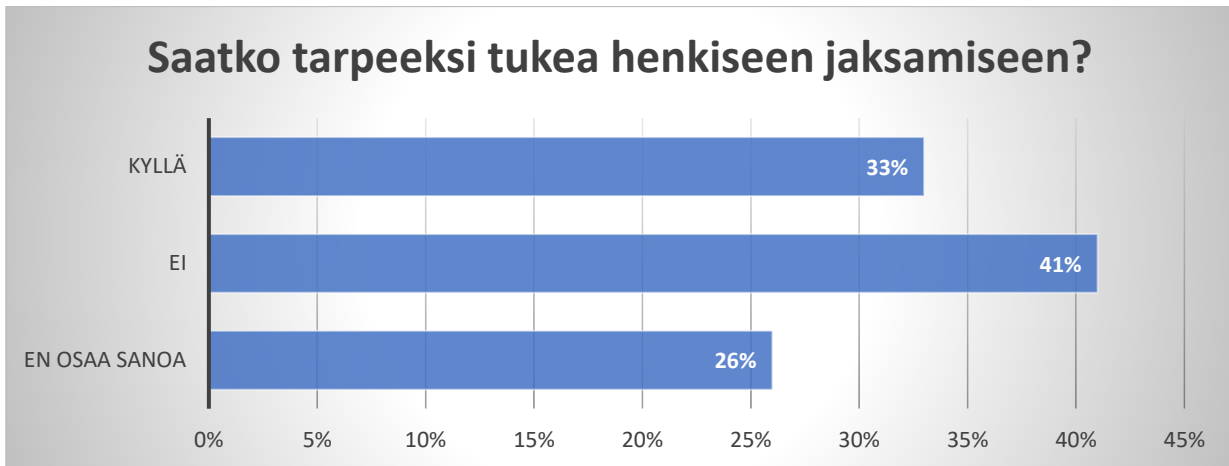
KAAVIO 17. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Jos sait korona tukia, onko niistä ollut hyötyä?”

Viimeiset neljä kysymystä liittyvät yrittäjien hyvinvointiin ja pärjäämiseen. Kysymys kahdeksantoista oli ”Koetko saavasi tarpeeksi tukea yrittäjänä toimimiseen?” Suurin osa 52 % kokee saavansa tarpeeksi tukea. 22 % kuitenkin ei osaa sanoa ja 26 % kokee, ettei tukea ole saatavilla tarpeeksi.

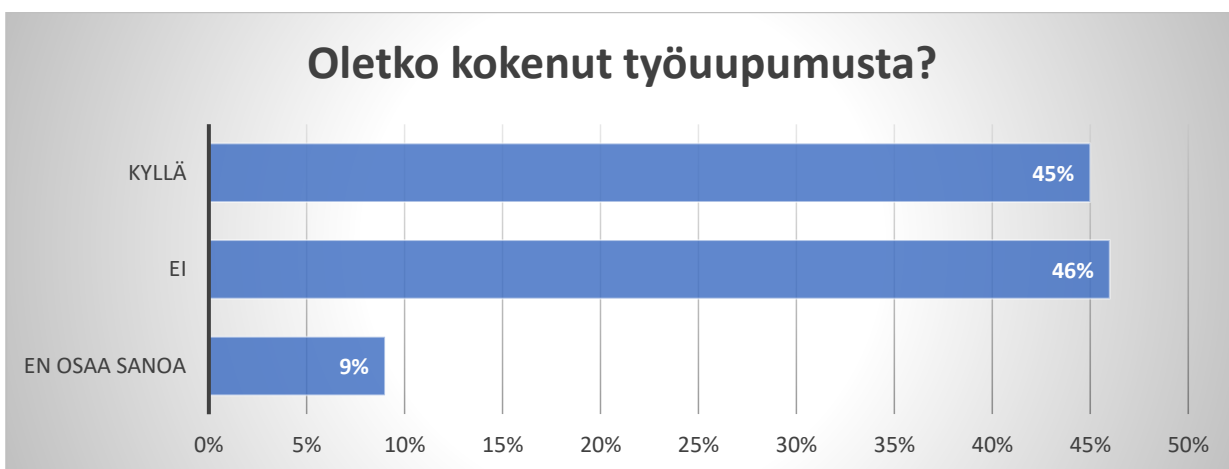
KAAVIO 18. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Koetko saavasi tarpeeksi tukea yrittäjänä toimimiseen?”

Yhdeksästoista kysymys kuului ”Saatko tarpeeksi tukea henkiseen jaksamiseen?” 41 % kokee, että eivät saa tarpeeksi tukea henkiseen jaksamiseen. 33 % tuntee saavansa tarpeeksi tukea ja iso osuus 26 % ei osaa kertoa. Tämä tulos on jo synkempi suuntaan, sillä 41 % on jo paljon yrittäjiä, jotka eivät koe saavansa tarpeeksi tukea. Moni ei myöskään osannut kertoa näkemystään, joten varmaankin jonkinlaista väsymystä saattaa olla taustalla myös heillä.

KAAVIO 19. Vastauksien jakautuma kysymykseen ”Saatko tarpeeksi apua henkiseen jaksamiseen?”

Kysymys kaksikymmentä on ”Oletko kokenut työuupumusta koronan alettua?” Vastaukset menevät melko tasan, 9 % ei osaa sanoa. 45 % on kokenut jonkin asteista työuupumusta koronan alettua, mikä on paljon ja jo huomion arvoista, kuitenkin 46 % kokee, ettei korona ole aiheuttanut uupumusta. Vastauksien jakauma selvästi kertoo ison osan Keski-Pohjanmaan Yrittäjien toimialueen yrittäjistä kokevan työuupumusta koronasta johtuen.

KAAVIO 20. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Oletko kokenut työuupumusta koronan alettua?”

Viimeinen kysymys 21 on: ”Oletko kokenut normaalia kovempaa stressiä korona aikana?” Selvästi suurin osa 60 % on kokenut jonkin verran enemmän stressiä normaaliin aikaan verrattuna. 16 % on kokenut todella kovaa stressiä koronan alettua ja 24 % ei koe, että olisi ollut sen stressaantuneempi kuin yleensäkin. Ei ole yllättävää, että korona on aiheuttanut yrittäjille normaalia enemmän stressiä.

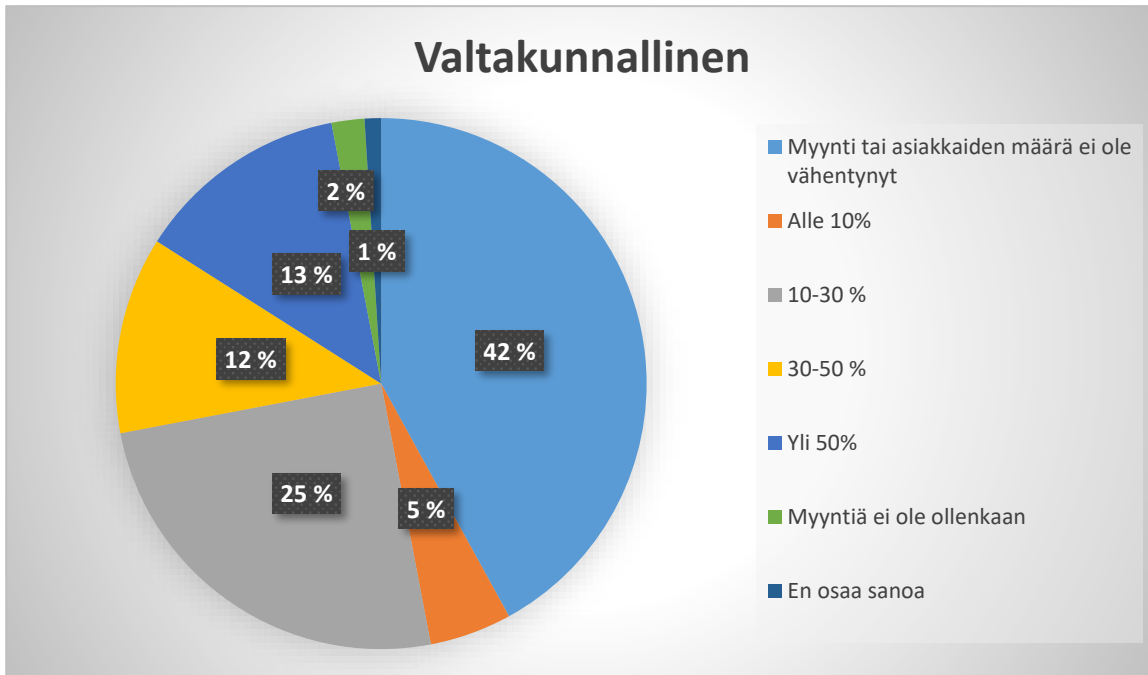

KAAVIO 21. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Oletko kokenut normaalia kovempaa stressiä korona aikana?”

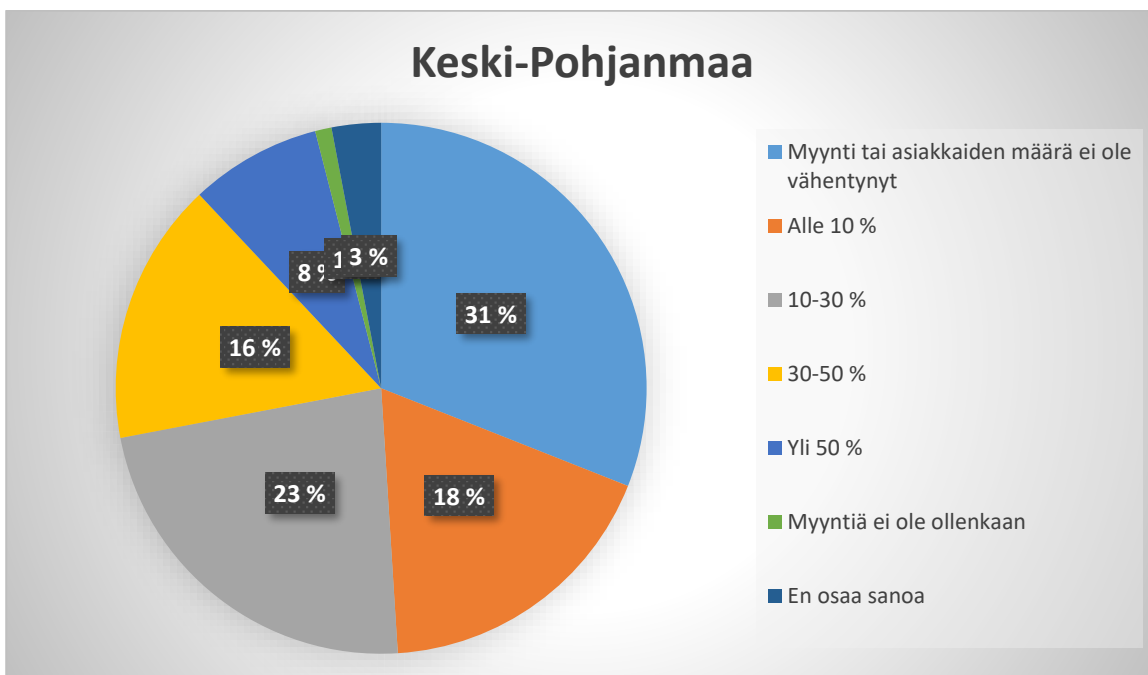
5.3 Vertailua valtakunnallisiin tilasoihin

Kyselyssäni oli joitain samoja kysymyksiä kuin Suomen Yrittäjien yrittäjägallupissa elokuussa 2020, joten otan tähän nämä kysymykset vertailuun. Kyselyillä on väliä useampi kuukausi, mutta uskon, että tulokset ovat silti vertailtavissa valtakunnallisen- ja paikallisen tutkimuksen välillä.

Ensimmäinen vertailtava kysymys on ”Kuinka paljon myynti on vähentynyt?” Ensimmäinen tauluko näyttää valtakunnallisen tutkimuksen tulokset ja toinen taulukko Keski-Pohjanmaan tulokset. Kun katsomme kahta taulukkoa, on selvää, että ne näyttävät hyvin samanlaisilta. Merkittävin ero on huomattavissa ”Myynti tai asiakkaiden määrä ei ole vähentynyt” sekä ”Alle 10 %” vastauksien välillä. Keski-Pohjanmaalla ”Alle 10 %” Vastauksien määrä oli suurempi, joten myynnissä Keski-Pohjanmaan alueella on ollut jonkin verran enemmän laskua verrattuna valtakunnalliseen. Kaavioita tarkasteltaessa Keski-Pohjanmaalla on ollut myynnissä laskua myös muilta osin enemmän kuin valtakunnallisessa tutkimuksessa.

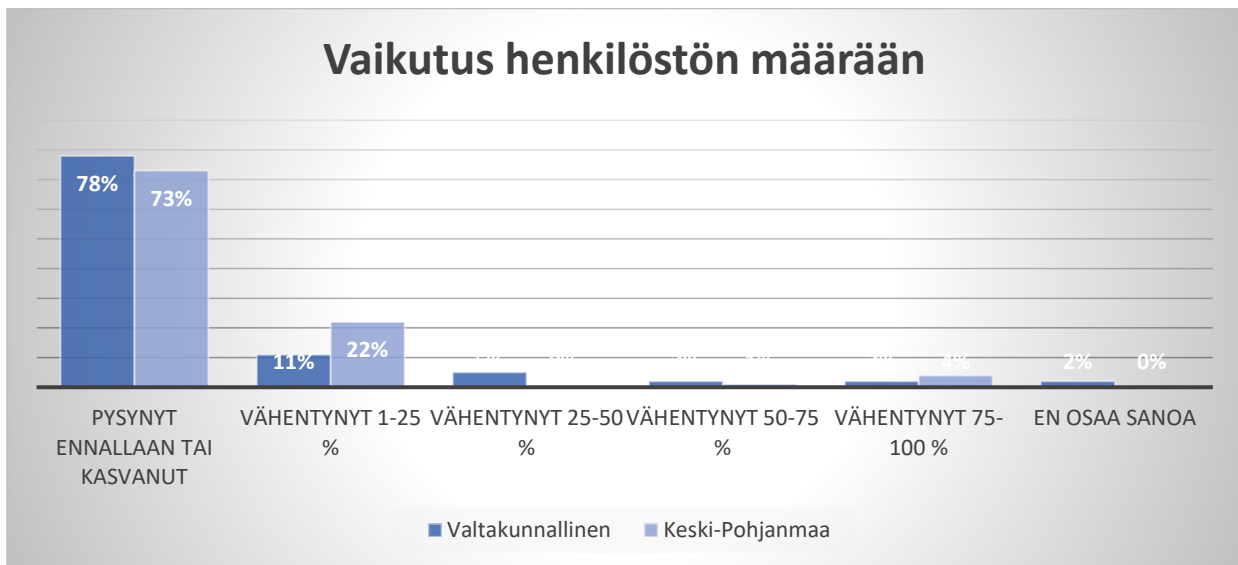
TAULUKKO 22. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Kuinka paljon myynti on vähentynyt?”

TULUKKO 23. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Kuinka paljon myynti on vähentynyt?”

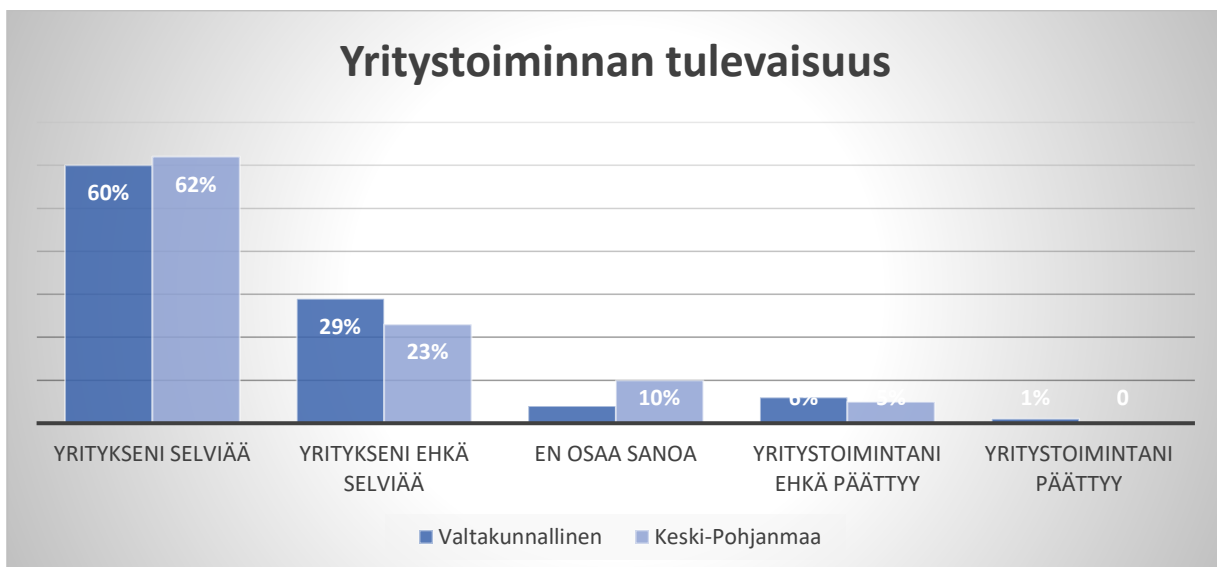
Toinen vertailtava kysymys on ”Miten koronavirus on vaikuttanut / vaikuttaa henkilöstön määrään verrattuna normi aikaan?” Taulukossa näkyvät molemmat tutkimukset. Valitettavasti Keski-Pohjanmaata koskevaan kyselyyn oli päässyt virhe, ja siitä puuttui vastausvaihtoehto 25–50 %, tämän takia vastaus on nolla, eivätkä tulokset ole täysin vertailukelpoisia. Taulukosta

voimme kuitenkin nähdä, että suurimmalla osalla yrityksissä sekä valtakunnallisessa kyselyssä, sekä Keski-Pohjanmaalla toteutetusta, on myynti pysynyt ennallaan tai kasvanut.

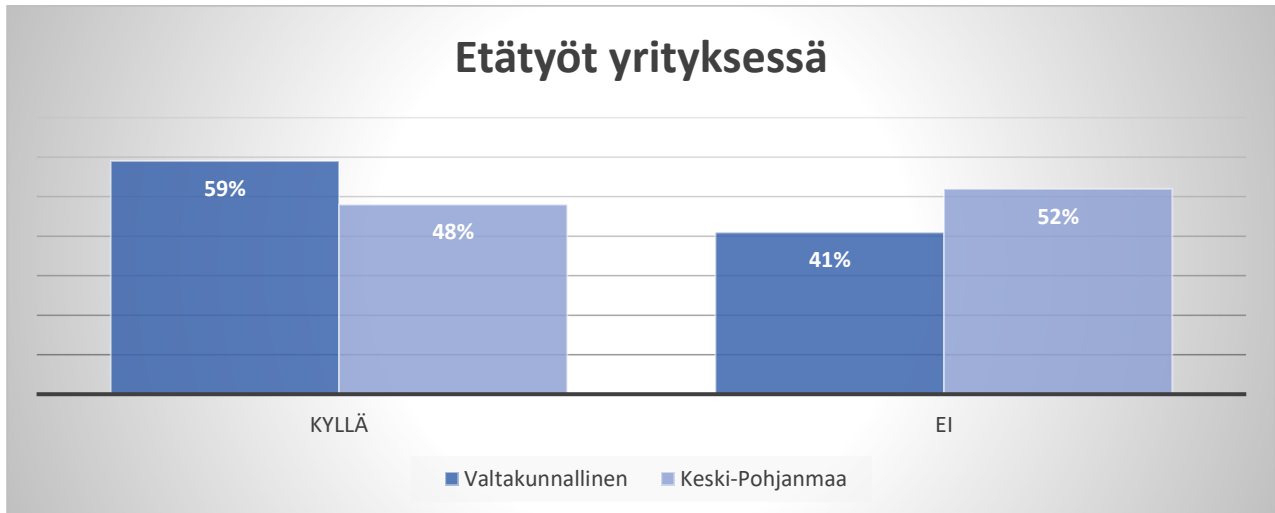
TAULUKKO 24. Vastauksien jakauma kysymykseen ”Miten koronavirus on vaikuttanut / vaikuttaa henkilöstön määrään verrattuna normi aikaan?”

Kolmantena vertailen kysymystä ”Miten koronakriisi vaikuttaa yritystoiminnan tulevaisuuteen?”. Kuten aiemmissakin vertailuissa, ovat tulokset melko samanlaisia. Keski-Pohjanmaalla ollaan hieman positiivisempia yrityksen selviämisen suhteen, kuin valtakunnan tasolla ollaan. Hieman useampi Keski-Pohjanmaalla ei osannut sanoa yritystoiminnan tulevaisuudesta, mutta kukaan ei uskonut yritystoiminnan päättyvän.

KUVIO 25. Vastauksien jakautuminen kysymykseen ”Miten koronakriisi vaikuttaa yritystoiminnan tulevaisuuteen?”

Neljäs ja viimeinen vertailtava kysymys on ”Onko yrityksessäsi tehty korona-aikana etätöitä?”. Kaaviosta näemme, että valtakunnallisesti etätöitä on tehty yrityksissä enemmän kuin Keski-Pohjanmaalla. Keski-Pohjanmaalla luvut ovat tasaisemmat, ja vastanneista yrityksistä etätöitä ovat tehneet lähes puolet.

KUVIO 26. Vastauksien jakautuminen kysymykseen ”Onko yrityksessäsi tehty korona-aikana etätöitä?”

5.4 Päätelmät

Tuloksia tarkasteltaessa on selvää, että korona on vaikuttanut yrityksiin ja yrittäjiin. Tulokset olivat suurimmaksi osaksi odotettuja ja samansuuntaisia valtakunnallisen tutkimuksen kanssa. Suurin osa vastaajista oli yrittäjäjärjestön jäsen. Monet yritykset ovat hakeneet apua ja tietoa eri lähteistä yritystoiminnan avuksi. Myynti on laskenut monissa yrityksissä, mutta oli silti positiivista nähdä, että myynnin määrän vähentymisestä huolimatta, yrityksissä ei pahemmin ole irtisanottu tai lomautettu työntekijöitä. Monissa yrityksissä myynti ei ollut muuttunut myöskään ollenkaan. Keski-Pohjanmaalla yritykset ovat myönteisellä kannalla yritystoiminnan jatkumisesta mahdollisista vastoin käynneistä huolimatta. Korona on saanut monet kehittämään tuotteitaan ja/tai palveluitaan. Etätöihin on siirrytty monissa yrityksissä, missä se vain on mahdollista. Etätöiden koetaan vaikuttavan yritystoimintaan monella tapaa, yksi esiin nousseista huonoista puolista on yhteisöllisyyden katoaminen, kun työyhteisö on siirtynyt tekemään töitä kotiin, eikä siis jokapäiväistä kommunikointia työkavereiden kesken välttämättä ole. Tästä huolimatta työtyytyväisyyden koetaan jonkin verran parantuneen osassa yrityksissä. Yrityksissä, joissa on tehty etätöitä, on myös investoitu tekniikkaan enemmän, mahdollisesti töiden tekemi-

seen etänä helpottamiseksi. Osa vastaajista koki myös toiminnan vaikeutuneen etätöiden takia, mikä on ymmärrettävää, sillä kommunikointi voi olla vaikeampaa ja hitaampaa etänä. Etätöiden oletetaan olevan mahdollista myös tulevaisuudessa yrityksissä, joissa etänä on tehty töitä myös korona aikana. Keski-Pohjanmaalla on haettu paljon myös koronatukia, ja kyselyn mukaan suurin osa tukia hakeneista myös sai tukea. Tuesta koettiin olevan yritykselle apua, vaikkakin pieni osa vastaajista ei ollut kokenut tukea hyödylliseksi.

Lopussa tutkin hieman koronan vaikutusta yrittäjien hyvinvointiin ja jaksamiseen. Tuloksista voidaan nähdä, että korona on vaikuttanut jonkin verran negatiivisesti yrittäjien jaksamiseen ja stressitasoihin, noin puolet vastanneista ovat kokeneet negatiivisia vaikutuksia hyvinvoinnissaan koronan alettua. Suurin osa vastaajista myös koki saavansa tarpeeksi tukea yrittäjänä jaksamiseen, vaikka osa ei osannut vastata.

6 YHTEENVETO

Vaikka opinnäytetyöaiheen etsimiseen meni minulta todella kauan, olen iloinen, että odotin sen sijaan, että olisin vain ottanut jonkun aiheen. Lopulta sain aiheen, joka todella kiinnosti minua ja jota oli mukava tehdä. Opinnäytetyön valmistumista hidasti oma työntekoni sekä vastauksien keräämien kyselyyn, sillä vastauksia piti saada tarpeeksi, jotta kyselyn tulokset olisivat mahdollisimman todenmukaisia. Kokonaisuudessaan opinnäytetyön tekemiseen meni noin neljä kuukautta marraskuusta 2020 helmikuuhun 2021. Tässä ajassa siis tein suurimman työn, myöhemmälle jäi vielä opinnäytetyön tarkastukset ja korjaukset.

Opinnäytetyöprosessin aikana tutustuin uusiin ohjelmiin kuten Webropoliin ja Teamsin käyttöön, Teamsin käyttö tulee varmasti tarpeen myös tulevaisuudessa. Pääasiassa kommunikointiin minun, opinnäytetyöohjaajani sekä työelämäohjaajan välillä käytettiin sähköpostia. Materiaalin keräsin suurimmaksi osaksi netistä, sillä koronasta ei vielä ole kirjallisuutta. Hyvien lähteiden etsiminen netistä monien uutisien seasta vei välillä paljonkin aikaa. Käytin lähteenä myös muutamaa kirjaa, jotka lainasin kirjastosta ja jotka valikoituivat lähteiksi useamman kirjan seasta. Mielestäni opinnäytetyö onnistui hyvin, vaikka kävin sen tekemisen ohella töissä ja kyselyyn pääsi harmikseni kaksi virhettä. Teoriaosuus koronasta on tehty sen hetken tietojen mukaan, korona aiheuttaa edelleen paljon uusia muutoksia ja säädöksiä, joita en valitettavasti voi pidemmälle päivittää.

Tutkimuksella oli tarkoitus selvittää, miten yrittäjillä sujuu Keski-Pohjanmaan Yrittäjien toimialueella ja miten korona on vaikuttanut yrityksiin ja yrittäjiin. Tutkimuksen tulokset olivat hyvin samansuuntaisia Suomen Yrittäjien valtakunnallisen tutkimuksen kanssa, minusta tulokset olivat myös aika odotettavissa ja selvää on, että covid-19 on vaikuttanut suurimpaan osaan yrityksistä Keski-Pohjanmaan alueella. Puolet kyselyyn vastanneista oli yksinyrittäjiä ja puolet työnantajayrityksiä. Kyselyssä selvitettiin mistä kaikkialta yritykset olivat etsineet apua koronan aiheuttamiin ongelmiin. Apua oli haettu muun muassa yrittäjäjärjestöltä, kunnan kehitystyö/elinkeinoasiamieheltä, tilitoimistosta ja kelasta sekä monista muista lähteistä, korona on siis selvästi aiheuttanut yrittäjille paljon kysymyksiä. Vaikka korona on yrityksiä koetellut eivät kaikki yritykset eivät silti ole kokeneet tappioita, 31 % vastasi, ettei myynti tai asiakkaiden määrä olisi vähentynyt. Suurin osa vastaajista silti kertoo myyntinsä jollain tasolla vähenty-

neen, jopa 8 % ilmoitti myynnin vähentyneen yli puolella. Suurin osa yrityksistä uskoo yritystoimintansa jatkuvan myös tulevaisuudessa, vaikkakin jotkut olivat tästä hieman epävarmoja, kukaan ei silti varmuudella uskonut yritystoiminnan loppuvan. Vaikka myynti on yrityksissä laskenut, oli positiivista huomata, että yrityksissä ei juuri ole irtisanottu henkilöstöä. 73 % kertoi, että henkilöstön määrä on pysynyt ennallaan tai jopa kasvanut. Loput ilmoittivat henkilöstön jonkin verran vähentyneen. Hienoa oli huomata, miten monet yritykset ovat onnistuneet siirtymään mahdollisuuksien mukaan etätöihin, ja että etätöiden tekemistä voitaisiin mahdollistaa myös tulevaisuudessa. Kyselyssä selvisi myös, että suuri osa yrityksistä on päättänyt kehittää tuotteitaan tai palveluitaan koronan aikana, 67 % vastasi kehittäneensä yritystoimintaansa. Yritystoiminnan kehittämistä vahvistaa myös yritystukien saaneiden määrä. Puolet vastanneista oli hakenut yritystukia, ja oli myös saanut niitä. Koronatuista koettiin olleen hyötyä, 15 % vastanneista silti koki, ettei tuista ollut heille hyötyä.

Minua itseäni kiinnosti myös yrittäjien hyvinvointi, ja oli hienoa, että sain selvittää koronan vaikutusta yrittäjiin itseensä. Vähän yli puolet vastaajista koki saaneensa tarpeeksi tukea yrittäjänä toimimiseen, mutta toinen puoli joko koki, että tukea ei ollut tarpeeksi tarjolla tai he eivät osanneet vastata. Taaskin henkiseen jaksamiseen saadun tuen määrän vastauksien jakauma oli synkempi, 41 % koki, ettei tukea ollut tarpeeksi saatavilla ja 26 % ei osannut sanoa. Selvitin myös, ovatko yrittäjät kokeneet työuupumusta, ja tämäkin tulos näyttää kovin synkältä. Jopa 45 % vastaajista kertoi kokeneensa työuupumusta koronan alettua ja 9 % ei ollut varmoja. Aiempia vastauksia mukaillen, myös selvitys stressin määrästä toi mukanaan tietoa yrittäjien hyvinvoinnista. 60 % vastaajista on kokenut enemmän stressiä koronan alettua ja 16 % on kokenut kovaa stressiä. Tulokset luovutan Keski-Pohjanmaan Yrittäjille, jotka saavat julkistaa tulokset parhaaksi näkemällään tavalla. Keski-Pohjanmaan Yrittäjät ovat kuitenkin jo ottaneet tulokset huomioon opinnäytetyön tekemisen aikana, ja he lanseerasivat yrittäjille Torstait on toivoa täynnä -palvelun. Tämä palvelu mahdollistaa yrittäjien saada ilmaista keskustelupalvelua puhelimenvälityksellä omaan jaksamiseen.

LÄHTEET

- Alma median työryhmä 2020. Wuhanin mysteeristä tuhansia ihmisiä tappaneeksi pandemiaksi – näin koronavirus valloitti maailman. Satakunnankansa. Saatavissa: <https://www.satakunnankansa.fi/a/86e3ec22-710f-4e7d-be94-9a2d4ef399a7> Viitattu 2.11.2020.
- Burtsoff, P. 2020. IMF julkaisi uuden talousennusteen: Koronapandemian vaikutus maailmantalouteen odotettua pienempi. Yle. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11593245> Viitattu 3.11.2020.
- Haukka, I. 2020. Yhdysvaltain keskuspankin johtaja: Pandemia voi supistaa maan taloutta jopa 20–30 prosenttia. Yle. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11356599> Viitattu 3.11.2020.
- Iltalehti 2020. Päivä 77: 475 ihmistä on kuollut Italiassa koronaan vuorokaudessa – suurin luku koko maailmassa. Saatavissa: <https://www.iltalehti.fi/koronavirus/a/4d91358f-a125-45f2-9e4a-ba9534464fda> Viitattu 3.11.2020.
- Kauppa 2020. Ostaminen muuttui koronan myötä – kriisissä on myös voittajia. Saatavissa: <https://kauppa.fi/uutishuone/2020/06/02/ostaminen-muuttui-koronan-myota-kriisissa-on-myos-voittajia/> Viitattu 10.11.2020.
- Kauppa 2020. Kaupoissa asiointi vähentynyt edelleen, mutta digiostaminen kasvaa – jo viidesosa kokeillut ruoan verkkokauppaa koronakriisin aikana. Saatavissa: <https://kauppa.fi/uutishuone/2020/05/07/kaupoissa-asiointi-vahentynyt-edelleen-mutta-digiostaminen-kasvaa-jo-viidesosa-kokeillut-ruoan-verkkokauppaa-koronakriisin-aikana/> Viitattu 3.11.2020.
- Koppa 2015. Määrällinen tutkimus. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus> Viitattu 2.12.2020.
- Lääkärit ilman rajoja. Epidemiat ja pandemiat. Saatavissa: <https://laakaritilmanrajoja.fi/epidemiat-ja-pandemiat/> Viitattu 30.10.2020.
- MTV Uutiset 2021. Tämä tiedetään muuntovirukseen sairastuneista Suomessa. Saatavissa: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/tama-tiedetaan-muuntovirukseen-sairastuneista-suomessa-vakavammasta-taudinkuvasta-ei-ole-viitteita-ylilaakari-yllattyy-muunnostartuntojen-pienesta-maarasta/8055392#gs.sxkymb> Viitattu 14.2.2021.
- Pantsu, P. 2020. Katso lista kaikista työntekijöille ja yrityksille luvatuista aputoimista – hallitus lupaa huiman paketin Suomen talouden pelastamiseksi koronalta. Yle. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11267161> Viitattu 2.11.2020.
- Rauramo, P. 2012. Työhyvinvoinnin portaat: Viisi vaikuttavaa askelta (2. uud. p.). Helsinki: Edita.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. Työhyvinvointi. Saatavissa: <https://stm.fi/tyohyvinvointi> Viitattu 18.11.2020.

Taponen, A. 2020. Hallitukselta tiistaina asetus, joka sulkee ravintolat koko maassa – ei tule välittömästi voimaan. Satakunnankansa. Saatavissa: <https://www.satakunnan-kansa.fi/a/79871c41-790e-403e-b827-636fa50ba19e> Viitattu 3.11.2020.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021a. Rokotteet ja koronavirus. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tarttuminen-ja-suojautuminen-koronavirus/rokotteet-ja-koronavirus> Viitattu 4.1.2021.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021b. Rokotteet ja koronavirus. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tarttuminen-ja-suojautuminen-koronavirus/rokotteet-ja-koronavirus> Viitattu 30.10.2020.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2020. Infektiotaudit ja rokotukset. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirukset> Viitattu 30.10.2020.

Tilastokeskus 2020a. Talouden tilannekuva. Saatavissa: <http://www.stat.fi/ajk/koronavirus/koronavirus-ajankohtaista-tilastotietoa/miten-vaikutukset-nakyvat-tilastoissa/talouden-tilannekuva> Viitattu 2.11.2020.

Tilastokeskus 2020b. Talouden tilannekuva. Saatavissa: <http://www.stat.fi/ajk/koronavirus/koronavirus-ajankohtaista-tilastotietoa/miten-vaikutukset-nakyvat-tilastoissa/talouden-tilannekuva#kuluttajat> Viitattu 10.11.2020.

Työterveyslaitos. Työhyvinvointi on yhteinen asia. Saatavissa: <https://www.ttl.fi/perehdytys-tyohyvinvointiin-tyoterveyteen-ja-tyoturvallisuuteen/tyohyvinvointi-yhteinen-asia/> Viitattu 18.11.2020.

Valtioneuvosto 2020. Hallitus totesi Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi> Viitattu 2.11.2020.

Virolainen, H. 2012. Kokonaisvaltainen työhyvinvointi. Helsinki: Books on Demand.

Yle 2020. Suomen Pankki; Taantuma näyttää jäävän pelättyä pienemmäksi, mutta toipuminen on hidasta. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11542891> Viitattu 3.11.2020.

Yle 2020. Nissanille yli kuuden miljardin dollarin tappiot, sulkee 3 000 työntekijän tehtaan Espanjassa. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11372894> Viitattu 3.11.2020.

Yrittäjät. Historia. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/suomen-yrittajat/tata-suomen-yrittajat/historia-317719> Viitattu 11.4.2021.

Yrittäjät. Jäsenelle. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/keski-pohjanmaan-yrittajat/a/jasenelle-308365> Viitattu 10.11.2020.

Yrittäjät. Tervetuloa Keski-Pohjanmaan Yrittäjien kotisivulle. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/keski-pohjanmaan-yrittajat/a/tervetuloa-keski-pohjanmaan-yrittajien-kotisivuille-307204> Viitattu 10.11.20.

Yrittäjät. Tervetuloa Keski-Pohjanmaan Yrittäjien kotisivulle. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/keski-pohjanmaan-yrittajat/a/tervetuloa-keski-pohjanmaan-yrittajien-kotisivuille/hallinto-307207> Viitattu 10.11.2020.

Yrittäjät. Tätä on Suomen Yrittäjät. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/suomen-yrittajat/tata-suomen-yrittajat-316180> Viitattu 10.11.2020.

Yrittäjät. Yrittäjägallup elokuu 2020. Koronakriisin vaikutus yrityksiin 30.7.–10.8.2020. Saatavissa: https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/yrittajagallup_elokuu_2020_koronakriisin_vaikutus_yrityksiin.pdf Viitattu 27.1.2021.

LIITE 1: KYSELY COVID-19 JA TALOUS**1. Mikä on toimialasi?**

Maatalous, metsätalous ja kalatalous

Teollisuus

Rakentaminen

Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus

Kuljetus ja varastointi

Majoitus- ja ravitsemistoiminta

Informaatio ja viestintä

Rahoitus- ja vakuutustoiminta

Kiinteistöalan toiminta

Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta

Hallinto- ja tukipalvelutoiminta

Taiteet, viihde ja virkistys

Muu palvelutoiminta

Kaivostoiminta ja louhinta

Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta

Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito

Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus

Koulutus

Terveys- ja sosiaalipalvelut

Kotitalouksien toiminta työnantajina

Kansainvälisen organisaatioiden ja toimielinten toiminta

Toimiala tuntematon

2. Mikä on paikkakuntasi?

Alavieska

Haapajärvi

Halsua

Kalajoki (sis. Himanka)

Kannus

Kaustinen

Kokkola (sis. Lohtaja, Kälviä, Ullava)

Kruunupyy

Lestijärvi

Luoto

Nivala

Pedersöre

Perho

Pietarsaari

Reisjärvi

Sievi

Toholampi

Veteli

Ylivieska.

3. Oletko yksinyrittäjä vai työnantajayritys?

Yksinyrittäjä
Työnantajayritys

4. Yrityksen liikevaihtoluokka?

Alle 100 000€
100 000-500 000€
500 000 - 1 Milj. €
Yli miljoona euroa

5. Oletko yrittäjäjärjestön jäsen?

Kyllä
Ei

6. Oletko saanut apua/neuvontaa yritystoimintaasi korona aikana?

Yrittäjäjärjestöltä
Kunnan kehitystyö/ elinkeinoasiamieheltä
Webinaareista
Yrittajat.fi/korona -sivuilta
Muualta, mistä?

7. Onko korona virus aiheuttanut yrityksellesi ongelmia?

Kyllä
Ei

8. Kuinka paljon myynti on vähentynyt verrattuna viimevuoden liikevaihtoon, ja joka johtuu koronasta?

Myynti tai asiakkaiden määrä ei ole vähentynyt
Alle 10 %
10-30 %
30-50 %
Yli 50 %
Myyntiä ei ole ollenkaan
En osaa sanoa

9. Miten koronavirusepidemia on vaikuttanut/vaikuttaa henkilöstön määrään verrattuna normi aikaan?

Pysynyt ennallaan tai kasvanut
Vähentynyt 1-25 %
Vähentynyt 50-75 %
Vähentynyt 75-100%

10. Oletko joutunut lomauttamaan tai irtisanomaan henkilöstöä koronan takia?

Kyllä
Ei

11. Miten koronakriisi vaikuttaa yrityksen tulevaisuuteen?

Yritykseni selviää
Yritykseni ehkä selviää
En osaa sanoa
Yritystoimintani ehkä päättyy
Yritystoimintani päättyy

12. Onko yrityksessä tehty korona-aikana etätöitä?

Kyllä
Ei

13. Miten etätöet ovat vaikuttaneet yrityksen toimintaan?

On investoitu tekniikkaan
Työtyytyväisyys on lisääntynyt
Työtyytyväisyys on vähentynyt
Tuottavuus on parantunut
Tuottavuus on heikentynyt
Työn laatu on parantunut
Työn laatu on heikentynyt
Toiminta on vaikeutunut
Yhteistyö on parantunut
Yhteistyö on heikentynyt
Ei ole ollut vaikutusta
En osaa sanoa
Muu, Mikä?

14. Jatkuuko etätöiden mahdollisuus yrityksessä tulevaisuudessa?

Kyllä
Ei

15. Oletko kehittänyt tuotteitasi/palveluitasi koronan aikana?

Kyllä
Ei

16. Oletko hakenut koronatukea?

Kyllä hain, sain tukea
Kyllä hain, en saanut tukea

En ole hakenut tukia

17. Jos sait koronatukia, onko niistä ollut hyötyä?

Kyllä
Ei

18. Tunnetko saavasi tarpeeksi tukea yrittäjänä toimimiseen?

Kyllä
Ei
En osaa sanoa

19. Saatko tarpeeksi tukea henkiseen jaksamiseen?

Kyllä
Ei
En osaa sanoa

20. Oletko kokenut työuupumusta koronan alettua?

Kyllä
Ei
En osaa sanoa

21. Oletko kokenut normaalia kovempaa stressiä koronan alettua?

Kyllä olen kokenut kovaa stressiä
Kyllä olen kokenut jonkin verran normaalia enemmän stressiä
Ei en ole kokenut normaalia enempää stressiä
En osaa sanoa